Бутун дунё пролетарлари, бирлашинглиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

42 йил чиқиши
№ 168 (13.430).
27 июль 1966 йил
ЧОРШАНБА
Баҳоси 2 тийин.

ЙЎНАЛТИРАЙЛИК, ЎРГАТАЙЛИК, ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАЙЛИК!

ПРАВДА

Халқ контроли янги беш йиллик топшириқларини бажаришда муҳим роль ўйнашга даъват этилгандир. Хўжалик қурилиши билан жуда мустаҳкам ва бевосита алоқада бўлган контроллик системасини такомиллаштира бориб, партиямиз меҳнат ўлчови ва истеъмол ўлчови устидан давлат ва жамият томонидан қатъий контроллик қилинишини таъминлаш, кишиларни текшириш ва ишларнинг амалда бажарилишини текшириш зарурлиги тўғрисида ленинча кўрсатмаларга амал қилиб келмоқда.

Совет контроль системаси ўзининг ташкилий формалари жиҳатидан ҳам, иш методлари жиҳатидан ҳам чинакам халқчил, демократик системадир. У давлат ва жамоат контролини бир-бири билан узвий боғлиқ ҳолда амалга оширади. Ҳозирги вақтда олти миллиондан кўпроқ меҳнаткашни ўзида бирлаштирган халқ контроли органлари унинг муҳим звеноларидан биридир. Контроль органлари партия ва ҳукумат раҳбарлиги остида иш олиб бораркан, уларнинг кўрсатмалари амалда қандай бажарилаётганини текширишда, коммунистик қурилишга раҳбарликни янада такомиллаштиришда, экономикамизни ҳар томонлама юксалтириш учун курашда, давлат интизоми ва социалистик қонунчиликни сақлашда уларга ёрдам бериб келмоқда.

Контроль органлари ўзларига юкланган масъулиятли вазифаларни муваффақиятли бажаришлари учун, дейилади КПСС XXIII съездининг резолюциясида, партия ташкилотлари уларнинг фаолиятини йўналтириб туришлари, уларнинг ишини ҳар томонлама қўллаб-қувватлашлари керак. Бунингсиз контроль таъсирчан, жанговар ва принципиал бўла олмайди, давлат манфаатларини зийраклик билан қўриқлай олмайди, юксак обрў-эътибор қозона олмайди. Контролнинг оммавий базасини мунтазам кенгайтира бориш, унга янгидан минглаб ва минглаб совет гражданларини жалб қилиш, шу йўл билан амалий ишда уларни давлатни бошқаришга ўргатиш энг муҳим вазифалардан биридир.

КПСС Марказий Комитетининг партия-давлат контроли органларини халқ контроли органларига айлантириш тўғрисида қарор қабул қилган декабрь Пленумидан сўнг кўпгина партия ташкилотлари уларнинг ишига эътиборни сусайтирди эмас, балки аксинча кучайтириб юбордилар. уларни ўзларининг бевосита ёрдамчилари деб ҳисобламоқдалар. Хўжалик қурилишига раҳбарлик қилиш бўйича бирорта ҳам йирик тадбир халқ контроли комитетлари ва группаларининг иштирокисиз ўтказилмаяпти. Шундай бир мисолни олайлик. Халқ контроли комитетлари, группалари ва постлари партия ташкилотлари раҳбарлигида электр қуввати ва ёқилғини тежаш учун бошланган ҳаракатда актив ва бевосита иштирок этмоқдалар. Дастлабки натижани қаранг: бир йил ичида мамлакатимизда 8 миллиард 300 миллион киловатт-соат электр қуввати тежаб қолинди. Бу КПСС XXII съезди номидаги йирик Волга ГЭСи бир йилда ишлаб чиқарган электр қувватига тенгдир.

Кўпгина ташкилотларда халқ контроли ишига доир масалалар коммунистларнинг умумий йиғилишлари ва актив йиғилишлари, партия комитетлари пленумларининг кун тартибига мунтазам равишда киритиб турилади. Масалан, яқинда Ленинград шаҳридаги КПСС Киров район комитетининг пленуми ана шу масалага бағишланди. Район комитетининг аъзолари, партия активлари пленумдан олдин 30 корхонада халқ контроли группалари ва постлари қандай ишлаётганини, бошланғич ташкилотлар уларга қандай раҳбарлик қилаётганини чуқур ўрганиб чиқдилар.

Бироқ, халқ контролининг ролига етарли баҳо бермаётган партия комитетлари, бошланғич ташкилотлар ҳали ҳам учрайди. Украина КП Одесса обкоми яқинда Тарутинск район партия комитети бюросини шунинг учун қаттиқ танқид қилди. Саратов, Шарқий Қозоғистон ва бошқа айрим областлардаги қатор корхоналар, қурилишлар, айрим колхозлар, совхозлар, муассасалар ва ташкилотларда партиявий мадад ололмаётган группа ва постлар фаолияти тўхтаб қолди.

Шуни доимо эсда тутиш керакки, конкрет, ишчан партиявий раҳбарлик халқ контролининг самарали ишлаши учун муҳим шартлардан биридир. Хўш, бу раҳбарлик нималардан иборат бўлмоғи керак?

Энг аввало, кадрларни танлаш, активларни тарбиялашдан иборатдир. Халқ контроли деган номнинг ўзи ҳам унинг моҳиятини — оммавий контроль эканини, унинг асосий кучи жамоатчиликка таянганликда эканини очиб беради. Москва шаҳридаги Куйбишев район халқ контроли комитетини олиб кўрайлик. Бу ерда фақат биргина штатли ходим — раис бор. Бўлимлар, комиссиялар, шикоятлар бюроси активлардан ташкил этилган. Коммунистлар ва партиясизлар, эрлар ва хотин-қизлар, турли касбдаги ва турли ёшдаги кишилар — жами 160 киши бор. Ҳамма ерда ҳам ана шундай.

Халқ контроли группаларига раҳбарлар танлашга алоҳида ғамхўрлик қилиш керак. Бу юксак жамоатчилик лавозимига обрў-эътиборли, омманинг ишончига сазовор бўлган кишиларни кўтармоқ лозим. Практика шуни кўрсатадики, партия ташкилотлари секретарларининг ўринбосарлари, комитетлар ёки партия ташкилотлари бюроларининг аъзолари раҳбарлик қилаётган группалар анча жанговар ва фаол ишлаяптилар, уларнинг иши жамоат контролининг бошқа бўғинлари фаолияти билан муваффақиятли равишда боғлаб олиб борилмоқда. Партия ва хўжалик раҳбарлари халқ контроли активлари билан мунтазам равишда учрашиб туришлари, улар олдида чиқиб туришлари, тўғри йўлланма беришлари, партия ташкилотлари ва корхона, район, шаҳар, область, ўлка ва республика меҳнаткашлари олдида турган вазифалар тўғрисида ҳикоя қилиб беришлари муҳим аҳамиятга эгадир.

Комитетлар ва группаларни ишчанлик услубида ишлашга қатъият билан ўргатиб бормоқ керак. Кучларни тарқатиб юбормасдан, аксинча уларни энг асосий ва жиддий ишларни бажаришга мужассамлаштириш, текширишлар ва рейдлар, кўриклар ва қарорлар сони билан эмас, балки натижалар, юксак ҳаракатчанлик билан ҳисобот бермоқ керак. Халқ контролининг иш услуби ана шундай бўлмоғи лозим. Унинг органлари ўз номи билан интизомлилик, ижрочилик, оғишмаслик намуналарини кўрсатиши шарт.

Халқ контроли камчиликлар, нуқсонлар, суиистеъмол қилиш ҳолларини очиб ташлайди, зарурат бўлган тақдирда айбдорларни жазолайди. Бу ўз-ўзидан тушунарли иш, бироқ у ҳамманинг ҳам дидига мос келавермайди. Контролёрларни чалғитиш, уларни сиқув остига олиш ҳоллари ҳам учраб туради. Партия ташкилотлари халқ контроли активларининг шарафли фаолиятига ғов бўладиган ҳар қандай уринишларни бартараф этишлари, уларни ўз ҳимоясига олишлари керак. Албатта, шу билан бирга корхоналар, колхозлар, муассасалар раҳбарларининг контроль очиб ташлаган камчиликларни бартараф этиш учун масъулиятини оширмоқ керак.

Ҳозир халқ контролининг асосий эътибори жойларда КПСС XXIII съезди қарорлари турмушга қандай татбиқ этилаётганини текширишга, резервларни беш йиллик топшириқларини муваффақиятли бажариш учун сафарбар этишда партия ва совет органларига ёрдам беришга қаратилиши лозим. Бу ерда гап, энг аввало, ишлаб чиқаришнинг иқтисодий самарадорлигини ошириш, ҳамма ерда қатъий тежамлилик режимини ўрнатиш, маҳсулот сифатини яхшилаш, қишлоқ хўжалигини янада юксалтириш, ҳосилни йиғиб олиш ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари харид қилишни муваффақиятли ўтказиш, пастдан юқоригача барча бўғинларда давлат интизомини мустаҳкамлаш тўғрисида бораётир. Мунтазам ва оқилона партиявий раҳбарлик, партиявий эътибор ва қўллаб-қувватлаш — бизнинг халқ контролимиз партия ва ҳукумат томонидан қўйилган вазифаларни муваффақиятли бажариши учун муҳим гаровдир.

МАМАЖОН ДАДАЖОНОВ ДАЛАСИДА

ОРИЯТЛИ ОДАМЛАР

Уфқ тўридан тонг бўзариб келарди. Бугунги тонгнинг ўзгача гашти бор: шабадаси ёқимли, шода-шода кўсак таққан, гулга безанган ғўзалар ундан ҳам ёқимли, тонгни қаршилаб шамолда юз ювяётганга ўхшайди, денгиздек чайқалиб ётади.

Чўлдаги бу манзарани тўйиб-тўйиб кузатамиз. Ҳу, ана оппоқ телпак кийган қўша қоялар кемтигидан офтоб юз кўрсатиб келяпти, дастлаб пахтазорга илиқ салом йўллашга ошиқяпти, барваста ғўза тупларига киприк қадаб, она ерга тағин таъзим қилмоқчи. Арзийди!

Шу тобда чўл кезиш, ғўза оралаш, одамлар билан ҳамсуҳбат бўлиш қандай гаштли-я! Мирзачўлдаги «Андижон» совхози далаларида, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Мамажон Дадажонов бригадасида ажойиб кишиларни, барқ уриб ўсаётган ғўзаларни кўриб беҳад қувондик.

РАҲМАТ, РАСУЛЖОН

Қишлоқда дув-дув гап: Мамажон Дадажонов Мирзачўлга кетармиш.

Бу хушхабарни эшитган Расулжон Мамажон ака ҳузурига ошиқди. Машҳур механизатор йигитчани жуда самимий кутиб олди.

— Мирзачўлга бораман денг?

— Ҳа, сиз билан бирга бормоқчиман.

Энди ортиқча гапнинг ҳожати йўқ эди. Ўн саккиз ёшлик Расулжон Мамажон акага жуда ёқиб қолди. Шунинг учун бўлса керак. Мамажон ака йигитчанинг қўлини маҳкам қисиб:

— Бугундан бошлаб укам бўласиз, — деди.

Шу-шу бўлди-ю, Ленин районидаги Свердлов номли колхозда истиқомат қилиб турган Расулжон Ғаниев Мамажон акага эргашди. Баъзилар «қип-қизил чўлда нима қиласан», дейишди ҳам. Расулжон Мамажон ака билан биргаликда чўлда пахтазор барпо этажагини айтганида, яна айрим кишилар пичинг қилишди:

— Павел Корчагиндай бўлаunion дегин!

Расулжон бу гапларга унча эътибор бериб ўтирмади. Аксинча, уларга «Пўлат қандай тобланди»ни яна бир карра ўқиб чиқишни тавсия этди. Ўшанда ҳам оғзига кучи етмаган айрим шахслар «ўқиганмиз, ўқиганда ҳам қандоқ»қа тушди.

— Ўқиган киши бундай демайди! — қатъий қилди Расулжон.

... Расулжон трактор ҳайдашни билмасди. Қўриқ ердаги янги бригада аъзоларига унинг қандай ёрдами тегиши мумкин? Шу ҳақда хаёл суриб ўтирар экан, Мамажон ака келиб қолди.

— Хўш, нега бунча ўйланиб қолдинг?

Расулжон аввалига индамади, сўнгра юрагидагини айтди:

— Сизга ваъда бериб қўйибман-у, қандай ёрдам беришимни ўйламабман.

— Сира ўйлама, ҳар ҳолда бу ерда кетмон билан қиладиган иш йўқ деса бўлади. Трактор ҳайдайсан, тушундингми? — деди Мамажон Дадажонов.

Илгаридан ҳам техникага қизиқиб юрган Расулжон бу ишдан хабари йўқлигини билдирди. Мамажон ака унинг кўнглини кўтарди, шогирдликка олажагини, тез кун ичида тракторнинг қисмларини ўргатажагини айтди.

Кунлар ўтди. Расулжон кеча-ю, кундуз трактор атрофида гиргиттон. Дам Мамажон ака ёнига чопади, дам тракторнинг қисмларини синчиклаб ўрганади, ричагларни тортиб кўради, рулни у ёқ-бу ёққа буради. Ҳозир унга вақт писанд эмас. Фикр-зикри трактор ҳайдашни мукаммал ўрганиб олишга, пахтазор узра жавлон уришга қаратилган.

Бир ой деганда Расулжон тракторни бемалол ҳайдаб кетаверди. Бригада 100 гектар майдонга чигит экди. Дастлабки культивацияни Мамажон аканинг ўзи ўтказди. Чунки эҳтиёт бўлинмаса, мурғак ғўзаларни культиватор тишлари кесиб кетиши мумкин эди. Расулжон иккинчи культивацияда қатнашди. Қатнашганда ҳам бошқа механизаторлардан сира ортда қолмай ишлади, ғўза қатор ораларини сифатли, обитобида культивация қилиб, кўпчиликнинг ҳурматига сазовор бўлди.

Шундай қилиб, Расулжон Ғаниев бригададаги илғор механизаторлар қаторидан ўрин олди. Лекин ишлар бир маромда кетавермади. Қайси бир куни Расулжон қаттиқ оғриб қолди. Иштаҳаси йўқ. Ўзи ҳам ҳайрон.

— Андижондай сўлим жойни ташлаб Мирзачўлга кел деганмиди, биров! — деди аллаким. — Ҳозир ҳам кеч эмас, ота-онанг ёнига жўнавормайсанми...

Расулжон бояги одамга жиддий қараб қўйди:

— Баъзи бировлар сингари қуён юрак эмасмиз, ориятли кишилардан бўламиз ака, — деди.

Бояги одам тил тишлаб қолди. Шу маҳал олисдан Мамажон ака кўринди. Расулжонга дарҳол ёрдам кўрсатилди. Кечгача ўрнидан туриб кетди. Ўшандан буён Расулжон касаллик нима эканлигини билмайди, ғўза қатор ораларини культивация қилишда бошқаларга намуна кўрсатиб келяпти. Ҳозиргача у тўрт марта культивация қилган ғўзалар сергул ва серкўсак бўлиб ўсяпти.

МАТРОС

Зокиржон Иброҳимов ҳали ёш. Лекин Мамажон ака йўқлигида бригададаги барча ишларга бош-қош. У бригадир ёрдамчиси. Ёрдамчи бўлганда ҳам «менинг ишим ёзув-чизув, меҳнатни ҳисобга олиш ва ҳоказо», деб қўл қовуштириб ўтирмайди. Сиз уни ҳамиша далада, ишнинг қизғин жойида учратасиз. Зокиржон мудом матрос кўйлагини кийиб, енгларини тирсагигача шимариб, чаққон бўлиб юрганидан уни ҳазиллашиб «матрос» деб аташади.

Зокиржон юз гектарли пахта майдонини кунда бир айланади, одамлар билан дилдан гаплашади. Культивация сифатини, суғоришни, озиқлантиришни кўздан кечирмагунча, ишнинг яхши бажарилганлигига қаноат ҳосил қилмагунча тиниб-тинчимайди. Керак бўлганда ўзи сув тутади, трактор ҳайдайди. Шунга кўра уни қўли гул йигит дейишади.

Бу гал Зокиржонни бўлиқ карта ўртасида учратдик. Мамажон ака тракторларга запас қисмлар олгани кетиб қолган экан. Ўрнига Зокиржонни қолдирибди. Зокиржон эса бригададаги 9 та азамат билан бирга ишга шўнғиб кетибди. Ҳозир у эгатларга сифон усулида сув тараётган экан.

— Ахир, Андижондай жойдан келганмиз. Мамажон аканинг юзини ерга қаратгимиз келмайди. Яхши ният билан чўлда пахта етиштиряпмиз. 100 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 13 центнердан «оқ олтин» топширишимиз керак. Бу — давлат плани. Лекин биз гектаридан камида 25 центнердан пахта етиштиришга сўз бердик. Шунинг учун ҳам бутун куч-ғайратимизни мўл ҳосил етиштиришга сарфлаяпмиз.

Зокиржон гапни чўзиб ўтирмади. Бир йўла бир неча эгатнинг бошини очиб, сув тараб юборди. Қанча қараб турмайлик, унинг қўли-қўлига тегмасди. Эгатлар бошини очиб бўлгач, сувнинг равон оқишини кузатарди. Ўз ишидан мамнун эканлиги табассум аримайдиган юзларидан сезилиб турарди. Сув тупроқни намлаб, пушталарни қорайтириб, ҳар туп ғўзага жон-жон бағишлаб, бир меъёрда оқиб борарди. Шу йўсинда Зокиржон кунни кеч қилмасдан даладан чиқмади.

... Мамажон Дадажонов даласида тунаб қолдик. Зокиржон ҳақида яна жуда кўп гапларни эшитдик. Бригададаги 10 кишининг ҳаммаси биз тилга олган Расулжон Ғаниев, Зокиржон Иброҳимов каби шербилак йигитлар экан. Ана шу паҳлавонларга чўл бургути Мамажон Дадажонов раҳбарлик қиляпти. Уларнинг ҳаммаси меҳнатсевар, соф виждонли, ориятли одамлардир.

С. ҚОДИРОВ.

Суратда: Мамажон Дадажонов бригадасининг аъзолари.

А. Тўраев фотоси.

ДАРҒАЛАР ДАВРАСИДА

Мамажон Дадажоновнинг муносиб издошлари бўламиз! Хоразм область ёш механизаторларининг слёти шу шиор остида ўтди. Бир мингга яқин ёш механизатор Ҳазорасп районидаги комплекс механизациялашган «Коммуна» колхозига тўпланиб, машина теримини ташкил этиш ва уюшқоқлик билан ўтказиш юзасидан фикр олишди.

Область комсомол комитетининг секретари Қ. Давлатов докладида, механизаторларнинг нутқларида машина теримига тайёргарликни кучайтириш зарурлиги таъкидланди. Конкрет таклифлар, фойдали фикрлар ўртага қўйилди. Область далаларида бу йил мавсумда 1862 «зангори кема» жавлон урадп, 100 минг тонна «оқ олтин» машиналарда териладп.

Слётда қатнашган меҳмонлардан Сирдарё областидаги Герман Титов номли совхознинг комплекс механизациялашган бригадаси бошлиғи Қувондиқ Абдураззоқов, Фарғона область, Охунбобоев районидаги Охунбобоев номли колхознинг комплекс механизациялашган бригадаси бошлиғи Кибор Дадажонов ўртоқлар сўзга чиқиб, хоразмлик донгдор механизаторлардан Ўғилжон Нуруллаева ва Жамила Раҳимовани социалистик мусобақага чақирдилар. Улар бу йил пахта ҳосилининг ҳаммасини машинада теришга аҳд қилишди. Слётда область механизаторларига мурожаат қабул этилди.

Ф. ЗОҲИДОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ҲОСИЛ МАШИНАДА ТЕРИЛАДИ

БУХОРО, (ЎзТАГ). Навоий районининг пахтакор хўжаликлари техникани терим кампаниясига тайёрлашни областда биринчи бўлиб тугалладилар. «Нарпай» совхозининг коллективи катта муваффақиятни қўлга киритди. Ўтган йили бу ерда ҳосилнинг 70 проценти машиналар билан териб олинган эди. Бу йилги мавсумда эса пахта майдонининг 90 процентидаги ҳосилни техника билан териб олишга қарор қилинди. Машиналар совхознинг ўзидаги устахоналарда ремонтдан чиқарилди. Механик-ҳайдовчилардан 600 киши машиналарнинг икки смена ишлашини таъминлайди

ТЕРИМ МАШИНАЛАРИ ШАЙЛАНСИН!

Мамажон Дадажонов изидан

«Таллимарон» совхозининг ишчилари моҳир механизатор Мамажон Дадажонов чақириғига қўшилиб, машина теримига тайёргарликни қизитиб юбордилар.

— Хўжалигимизда 4200 гектар ерда пахта, — дейди бош агроном Мамашукур Норматов, — 525 гектарда беда, 378 гектарда маккажўхори етиштирилади. Бу экинларни парвариш қилиш ва чорва молларга қараш учун камида 3000 ишчи кучи керак. Бизда эса меҳнатга яроқли 1713 киши бор. Ёки ҳар бир одам бошига 3,1 гектар пахта майдони тўғри келади. Шундай бўлгач дала ишларидаги асосий оғирликни машиналар елкасига юклаш зарур.

Терим машиналари парки томон юрамиз. Катта бостирма тагида 95 та машина тизилиб турибди. Булардан 30 таси «ХВС-1,2» маркали ва 65 таси «ХТ-1,2» маркали машиналар. Ремонт талаб машиналар сони 70 та бўлиб, ҳозиргача улардан 40 таси сифатли ремонт қилинган ва комиссиянинг акти билан қабул этилган. Қолган 30 та машина ремонт бўлаётган устахонада иш қизғин. Механик Раҳмон Товошаров бошчилигидаги 13 кишидан иборат ремонт бригадаси қатъий график асосида ишлаяпти. Бригада 15 августгача машиналар ремонтини тугаллаш учун курашмоқда.

— Тўғрисини айтсак, деди уялиб бош инженер Ҳусан Тўрақулов, — ўтган йиллари машина теримига етарли эътибор бермадик. Турли баҳоналарга йўл қўйдик. Ғўзанинг барги яхши тўкилмаган майдонларга машиналар солинди. Натижада машина терими плани йил сайин бажарилмай, юзимиз шувут бўлиб қолаверди.

— Бу йил яхши ният билан йил бошиданоқ пухта иш бошладик. 2200 гектар майдонга чигитни квадрат-уялаб жойлаштирдик ва ғўзаларни дастлабки кунданоқ машинага мослаштириб парвариш қиляпмиз, — деди агроном Норматов суҳбатга якун ясаб.

Дала кездик. Биринчи бўлимнинг 50 гектарли яхлит картасидаги машина теримига ажратилган ғўзалар бир текис ривожланяпти. Ҳар тупда 7-8 тадан тўқ кўсак бор. Ғўза тўртинчи культивация қилиниб, учинчи сув таралялти.

Совхоз коллективи бу йил 2000 тонна пахтани машинада териб олиш учун ҳамма имкониятларни ишга солмоқда. Шу муносабат билан бу йил ўн биринчи синфни битирган йигит ва қизлардан 100 кишини механик-ҳайдовчилик касбига ўргатиш учун махсус курс очишга ҳозирлик кўрилмоқда. Ўтган йили машинада энг кўп пахта терган Парда Норалиев, Бўри Жумаев ўртоқларнинг илғор иш тажрибаси механизаторлар ўртасида кенг ўрганилмоқда.

Биз машина терими планини 15 кунда бажариш учун барча имконият ва ички резервларни ишга соламиз, — дейди совхоз директори Н. Туробов, — ҳозирданоқ йўл-кўприкларни тузатишга, карта четларини текислашга киришдик. Ўқариқларни кўмиб, эгат кемтикларини тузатишни ҳам яқин орада бошлаб юборамиз. Шу кеча кундузда раҳбарларни ҳам машина ҳайдашга ўргатяпмиз.

Она-Ватанга 8000 тоннадан зиёд «оқ олтин» етказиб бериш мажбуриятини олган таллимаронлик пахтакорларнинг бу йилги аҳди қатъий: улар камида 50 процент пахтани машинада териб олишга, ҳамма ҳосилни қоп-қанорсиз ташишга астойдил бел боғладилар. Яқинда совхоз партия ташкилотининг умумий йиғилиши терим мавсумида механик-ҳайдовчиларга ҳақ тўлаш, уларга зарур моддий-маиший шароит яратиш масаласини муҳокама қилди ва оммавий-агитация ишларини яхшилаш мақсадида сиёсий ташкилотчилар, агитаторлар составини қайта кўриб чиқди. Айни вақтда деворий газета ҳамда «жанговар варақа»ларнинг ишини яхшилашга қаратилган тадбирлар ҳам белгиланди.

А. ХАЛИЛОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

МАШИНАДА 30000 ТОННА

Ўрта Чирчиқ район механизаторларининг кенгаши бўлиб ўтди. Кенгашда ҳосилга ҳосил қўшиш юзасидан август ойида район пахтакорлари олдида турган вазифалар ва машина теримига тайёргарлик кўриш ҳақидаги масала муҳокама қилинди. Кенгашни район партия комитетининг биринчи секретари А. Мираҳмедов очди. Механизаторларнинг ўзлари доклад қилишди.

Терешкова номли колхознинг Юнус Умрзоқов бошлиқ комплекс механизациялашган звено далаларида бу йил етиштирилаётган мўл ҳосил гектаридан 35 центнердан «оқ олтин» олиш ҳақида берилган ваъданинг устидан чиқиш имконини беради. Звено аъзолари ғўза парваришини 20 августгача давом эттириш, етиштирилган ҳосилнинг 85 процентини машиналарда териб олиш ва йиллик планни 9 иш кунида бажаришга қарор қилишди. Звено бошлиғининг ўзи эса машинада 75 тонна пахта термоқчи. Ўртоқ Юнус Умрзоқов ўз докладида ана шулар ҳақида гапирди.

Ленин номли колхознинг звено бошлиғи Усмон Мамат қуловнинг айтишича, звено аъзолари ғўза парваришини 25 августгача давом эттириш, шу давр мобайнида 60 гектар майдондаги экинни 2 марта узунасига ва 1,5 марта кўндалангига культивация қилиш, бу йил етиштирилган ҳосилнинг 80 процентини машиналарда териш ҳақида ваъда беришган. Улар гектаридан 35 центнердан пахта териб олиш мақсадида ҳозирнинг ўзидаёқ ҳар туп ғўзада мўл-кўл шона, гул ва кўсак ҳосил қилдилар. Машина теримига пухта тайёргарлик кўрилаётганлиги, звено ихтиёрига берилган 2 та терим агрегати ремонтдан чиқариб, тахт қилиб қўйилганлигини кенгаш қатнашчиларига маълум қилинди.

— Колхозимиз механизаторлари, — деди «Северний маяк» колхози комплекс механизациялашган звеносининг бошлиғи Холмат Ражабов, — бу йил етиштирилган ҳосилнинг асосий қисмини машиналарда териб олишни мўлжаллашмоқда. Шу мақсадда мавжуд 51 та терим агрегатининг ремонти 15 июлдаёқ сифатли тугалланди. Бизнинг звеномиз 120 гектар ерда мўл ҳосил етиштирмоқда. Бултур гектаридан 29 центнердан ҳосил олган эдик. Бу йилги мажбуриятимиз 32 центнер. Звеномизга иккита терим машинаси берилган. Ана шу машиналар билан ҳосилнинг 90 процентини териб оламиз.

Кенгаш қатнашчилари бу йил район бўйича 60 минг тонна пахта етиштириш, унинг 30000 тоннасини машиналарда териш ва йиллик планни 27 иш кунида бажариш, мавжуд 750 та терим агрегати ремонтини 10 августгача тўла тугаллаш, август ойи ичида 23 минг 500 гектар майдондаги ғўзанинг ҳаммасини 2-2,5 марта узунасига ва бир-бир ярим марта кўндалангига культивация қилиш, ғўза парваришини ҳосил йиғим-терими бошлангунгача давом эттиришга қарор қилдилар.

Кенгашда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов қатнашди ва нутқ сўзлади.

Шунингдек, кенгашда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. Г. Ломоносов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Н. М. Матчонов, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Р. Қ. Қурбонов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Г. А. Габриельянц ва Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. А. Абдураззоқов ўртоқлар ҳам қатнашдилар.

РАСМИЙ ХАБАРЛАР

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Воткинск гидроэлектростанцияси қурилишида жуда катта хизмат қилганликлари, янги техника усуллари ва меҳнатнинг прогрессив методларини ишлаб чиқиб, гидротехника иншоотлари қурилишида қўллаганликлари учун СССР Олий Совети Президиуми «Воткинскгэсстрой» бош инженерининг ўринбосари Кочетов Иван Васильевичга ва «Воткинскгэсстрой»нинг экскаватор машинисти Орлов Игорь Александровичга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвонини беришга ҳамда Ленин ордени ҳамда «Ўроқ ва Болға» олтин медалини топширишга қарор қилди.

* * *

Кама дарёсидаги Воткинск гидроэлектростанцияси қувватларини муддатидан илгари ишга туширганликлари ва ўзлаштирганликлари учун ишчи ва хизматчилардан 348 киши СССР орден ва медаллари билан мукофотланди. (ТАСС).

А. Н. КОСИГИН У ТАННИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ

СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин Совет Ҳукуматининг таклифига биноан Москвага келган Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош секретари У Танни 26 июлда Кремлда қабул қилди.

(ТАСС).

А. А. ГРОМИКО СИИНА БИЛАН УЧРАШДИ

ТОКИО, 25 июль, (ТАСС). Бугун СССР Ташқи ишлар министри А. А. Громико билан Япония ташқи ишлар министри Сиина ўртасида биринчи учрашув бўлиб ўтди. Бу учрашув вақтида Совет—Япон муносабатлари масалалари юзасидан фикрлашиб олинди. Учрашув дўстона вазиятда ўтди.

ЎРТА ОСИЁ — МАРКАЗ ГАЗ ҚУВУРИ

СССР «Госстрой»ининг коллегияси 25 июлда Ўрта Осиё—Марказ магистрал газ қувурининг биринчи навбати қурилиши учун тайёрланган лойиҳа топшириғини қараб чиқди.

Лойиҳа топшириғига мувофиқ, газ қувури босқичма-босқич ишга тушириб борилади, 1967 йилда, жумладан, унинг 2.584 километрли трассаси фойдаланишга топширилади. (ТАСС).

ТОШКЕНТ КУНДАЛИГИ

ТОШКЕНТДАН КЎЧИРИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА

Зилзила оқибатларини тугатиш Ҳукумат комиссияси кеча «Совет Ўзбекистони» мухбирига қуйидагиларни маълум қилди:

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Тошкент шаҳрининг зилзиладан зарар кўрган гражданларини республика областлари ва бошқа иттифоқчи республикаларга кўчириш тўғрисидаги Низомни тасдиқлади.

Республикадан ташқарига кўчиб кетишни истаган Тошкентнинг ҳар бир граждани, биринчи навбатда зилзиладан зарар кўрган ва бошпанасиз қолган кўп оилали гражданлар, шунингдек вақтинча бошқа хонадонларга зичлаштириш йўли билан жойлашган оилалар, чодирларда, мактабларда, студентлар ётоқхоналарида ҳамда маъмурий биноларда истиқомат қилаётган оилалар кўчиб кетиши мумкин. Бу қоида пенсионерларга ва соғлиғи Тошкентдан кўчиб кетишни тақозо этаётган гражданлар учун ҳам тааллуқлидир.

Тошкент корхона ва ташкилотларининг нормал ишлашига ҳалал бермаслик мақсадида мутахассислар ва малакали ишчиларнинг Тошкентдан кўчиб кетиши корхона дирекцияси ёки ташкилот ва муассаса раҳбарлигининг розилиги билан амалга оширилади.

Республиканинг шаҳарларига кўчиб кетаётганлар, агар улар хоҳласалар, 1969 йилдан бошлаб Тошкентдан уй-жой олишга ҳуқуқлари борлиги ҳақида гарантия хати олишлари мумкин.

Тошкентдан кўчиб кетаётганлар Ҳукумат комиссиясига район ижроия комитетидан уй-жойларини топширганликлари ҳамда бу ердан кўчиб кетаётганликлари ҳақида справка топширишлари керак. Тошкентдан кўчиб кетиш ҳақидаги аризалар комиссиялар томонидан бир ҳафта ичида кўриб чиқилади ва аризанинг натижаси ҳақидаги маълумот ишлаб турган комиссиялар жойлашган ерда осиб қўйилади.

Тошкентдан зилзила туфайли кўчиб кетаётган ҳамма оилалар давлат томонидан транспорт харажатлари билан таъминланадилар ва уларнинг икки тоннагача юки пулсиз улар борадиган жойга етказиб берилади. Шунингдек, Тошкентдан кўчиб кетаётган бундай оилаларга бир йўла 100 сўм миқдорида пул ёрдами берилади.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети жамоат тартибини бузиш ҳолларига қарши курашни кучайтириш юзасидан тадбирларга доир масалани кўриб чиқдилар. Меҳнаткашлар, жамоат ташкилотлари ва давлат органларининг безорилик ва жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш, жамият учун зарарли бўлган бошқа ҳодисаларга кескин барҳам беришга қаратилган истаклари ва талаблари қабул қилинган қарорларда кенг равишда акс эттирилди.

Совет кишилари жаҳонда энг қудратли давлатлардан бири бўлиб қолган ўз социалистик Ватани билан ҳақли суратда фахрланадилар. КПСС XXIII съезди қарорлари экономика, маданият ва халқ фаровонлигини янада ўстиришнинг кенг истиқболларини очиб берди, совет халқининг кучларини, ижодий ташаббускорлигини ва сиёсий активлигини янада оширди. Партия билан давлатнинг ғоят катта иши натижасида бизнинг мамлакатимизда ўзининг ватанпарварлик бурчини, гражданлик ҳуқуқлари ва бурчларини чуқур ҳис этувчи совет кишиларининг онги беқиёс даражада ошди. Шу билан бирга ҳуқуқ-тартиботларни қўпол равишда поймол қилаётган, безорилик ва бошқа жиноятқорона ҳаракатлари билан меҳнаткашларнинг яратувчилик меҳнати, истироҳатга халақит бераётган ва кайфиятини бузаётган кишилар совет жамиятида ҳали ҳам бор.

Сўнгги йилларда партия ва совет органлари жиноятчиликка ва жамоат тартибини бузиш ҳолларига қарши курашни кучайтириш юзасидан бир қанча чораларни амалга оширдилар. Бироқ шаҳар ва районларда хатарли жиноятлар ва ашаддий безорилик ҳоллари ҳали ҳам кўплаб содир бўлиб турибди.

Айрим кишиларнинг хулқ-атвори ёмон бўлаётганлиги талай даражада кўпгина партия, совет, касаба союз ва комсомол органларининг жамиятимиз аъзоларини онгли интизом руҳида тарбиялаш борасидаги иши заифлиги билан изоҳланади. Ҳуқуқ-тартиботларни бузиш ҳолларига қарши курашиш учун барча давлат ва жамоат ташкилотларининг кучлари билан кенг фронт вужудга келтириш тўғрисида ҳамма жойда ҳам ғамхўрлик қилиняпти, деб бўлмайди.

Жамоат тартибини сақлаш, прокуратура ва суд органларининг иш савияси ошиб кетган талаблардан орқада қолмоқда, бу органлар ҳуқуқ-тартиботни бузиш ҳолларига қарши курашни йўлга қўйиш борасида ҳали етарли даражада жонбозлик билан иш олиб бормаяптилар, улар бир-бирлари билан жуда яқиндан алоқа боғлаб ишлашга, юксак даражада оперативчилик кўрсатишга ва жиноятчиликка қарши курашда ўз ҳаракатларининг ҳужумкор характерда бўлишига эришганлари йўқ. Милиция, прокуратура ва суднинг баъзи бир ходимлари ашаддий безориликнинг, гражданлар ҳаётига, саломатлиги ва шаънига қилинаётган тажовузларнинг жамият учун қанчалик хатарли эканига етарли баҳо бермаётирлар.

Бир қанча жойларда жамоат ташкилотлари, шунингдек корхона, қурилиш, муассаса ва ўқув юртларининг раҳбарлари тартибни мустаҳкамлашга дуруст қатнашмаяптилар. Улар ўз коллективларининг аъзолари томонидан содир этилаётган безорилик, ичкиликбозлик фактларига ва жамият учун зарарли бўлган бошқа кўринишларга муросасозлик билан қарамоқдалар, аҳолини совет қонунларига оғишмай риоя қилиш ва ҳуқуқ-тартиботни бузиш ҳолларига тоқатсиз бўлиш руҳида тарбиялаш иши билан кам шуғулланмоқдалар. Кўпгина халқ дружиналари безорилар ва тўполончиларга қарши курашда активлигини пасайтириб қўйдилар, ўз ишларини милиция органлари билан дурўст боғлаб олиб бормаяптилар.

Социалистик қонунчиликни янада мустаҳкамлаш ва жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш мақсадида иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетларига, ўлка ва область партия комитетларига, иттифоқдош ва автоном республикалар Министрлар Советларига, меҳнаткашлар депутатлари ўлка ва область Советларининг ижроия комитетларига шаҳарлар, районлар ва аҳоли яшайдиган пунктларда намунали жамоат тартибини ўрнатиш чораларини кўриш, давлатнинг ва гражданларнинг манфаатларини жиноий унсурларнинг тажовузларидан мустаҳкам муҳофаза этишни таъминлаш таклиф қилинди.

Ҳар қайси республика, ўлка, область, шаҳар ва районда жиноятчиликка қарши кураш соҳасидаги ишларнинг аҳволини мунтазам ва чуқур анализ қилиб туриш; ҳуқуқ-тартиботни бузиш ҳолларига қарши курашда, айниқса безорилик кўринишларига қарши курашда меҳнаткашларнинг активлигини бутун чоралар билан ривожлантириш, бу ишда бошланғич партия, комсомол, касаба союз ташкилотларининг, меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг, корхона, қурилиш, муассаса, ташкилот, совхоз ва колхоз раҳбарларининг ролини ва масъулиятини ошириш зарур.

Аҳоли ўртасида ва аввало корхоналар, қурилишлар, ўқув юртлари, муассасаларда ва истиқомат жойларида ёшлар билан тарбиявий ишни анча яхшилаш — партия, совет, касаба союз ва комсомол органлари, хўжалик раҳбарлари ва жамоат ташкилотларининг муҳим вазифаларидан биридир.

Жамоат тартибини сақлаш, прокуратура ва суд органларининг раҳбарлари ва барча ходимларидан айниқса жиноятларни очиш ва жиноятчиларни қидириб топиш, жамият учун зарарли унсурлар жиноий фаолиятининг пайини ўз вақтида қирқиб ташлаш, жамоатчилик билан алоқаларни мустаҳкамлаш ва кенгайтириш соҳасида ўз ишларини янада такомиллаштиришни талаб қилади. Уларнинг диққат-эътибори ашаддий жиноятчиларга нисбатан бўшанглик қилишга йўл қўймасликка, хатарли жиноятчиларга нисбатан қонунда назарда тутилган қаттиқ жазо чораларини суд-прокуратура практикасида жамоат таъсири кўрсатиш ва ҳуқуқ-тартиботни биринчи марта бир оз бузган ва тузалиб кетиши мумкин бўлган шахсларни жамиятдан айириб ташламаган ҳолда тарбиялаш чоралари билан оқилона қўшиб олиб боришга қаратилган бўлиши лозим.

Жиноятчиликка қарши курашда жамоат тартибини сақлаш органлари фаолиятига ягона оператив раҳбарликни таъминлаш манфаатларини кўзлаб, СССР Жамоат тартибини сақлаш иттифоқ-республика министрлиги тузилади.

Қабул қилинган қарорларда кўчалар, стадионлар, парклар, клублар ва бошқа жамоат жойларида безориликка қарши курашни кучайтириш юзасидан бир қанча тадбирлар белгиланди. Жамоат тартибини сақлаш соҳасида соқчилик-қоровуллик хизматини ўташ учун мамлакатнинг энг йирик шаҳарларида милициянинг махсус моторлаштирилган қисмлари қўшимча равишда ташкил этилади. Гражданларнинг саломатлигига таҳдид солувчи ёки уларнинг шаънини таҳқирловчи жиноий ҳаракатларнинг пайини қирқиш соҳасида милиция ходимларининг ҳуқуқлари кенгайтирилди. Тергов ёки суддан яшириниб юрган шахсларни қидириб топишни яхшилаш, шунингдек текинхўрликка қарши курашни кучайтириш юзасидан тадбирий чоралар мўлжаллаб қўйилди.

СССР прокуратураси билан унинг органлари олдига давлат органлари, мансабдор шахслар ва айрим гражданлар томонидан социалистик қонунчиликка аниқ ва оғишмай риоя қилиниши устидан назоратни кучайтириш вазифаси қўйилди. Суд органларининг фаолиятини янада яхшилаш чоралари белгиланди. Жиноят қилган ҳар бир киши адолатли жазога тортиладиган бўлиши ва ҳеч бир бегуноҳ одам ҳукм қилинмаслиги учун одил судловни қатъиян қонунга мувофиқ равишда амалга ошириш лозим.

СССР Олий Совети Президиуми безорилик учун жавобгарликни кучайтириш тўғрисида гражданларнинг кўп сонли истакларини ва жамоат ташкилотларининг таклифларини ҳисобга олиб, шу масала юзасидан махсус Фармон чиқарди. Бу Фармон матбуотда эълон қилинади. Фармонда безорилик ҳаракатлари учун каттароқ маъмурий ва жиноий жавобгарлик белгиланди, безорилик ҳақидаги ишларни тергов қилиш ва судда кўриш учун қисқартирилган муддатлар назарда тутилди.

Фармонга мувофиқ, майда безорилик учун маъмурий жавобгарлик оширилади. Майда безорилик ўн суткадан тортиб ўн беш суткагача қамоққа олиш ёки иш ҳақининг йигирма процентини ушлаб қолиш шарти билан бир ойдан то икки ойгача муддатга ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилиш ёки бўлмаса, ўн сўмдан ўттиз сўмгача жарима солиш билан жазоланади. Майда безорилик учун қамоққа олинган шахсларни қаттиқроқ режим билан сақлаш тартиби белгиланади. Қамоқ жазосини ўташдан бош тортилган ёки белгиланган режимни қасддан бузишга йўл қўйилган тақдирда ҳибсда сақлаш муддати ўттиз суткагача узайтирилиши мумкин. Қамоққа олинганлардан озиқ-овқат билан ётоқ пули ундирилади, уларнинг хат орқали алоқа қилиб туриши, ташқаридан овқат ва посилкалар олиши, озиқ-овқат маҳсулотлари харид қилиши ман этилади, қамоқда турган пайти учун доимий иш жойидан маош тўланмайди. Майда безорилик учун қамалган кишилар меҳнатига ҳақ тўламасдан кўчаларни, ҳовлиларни, жамоат фойдаланадиган жойларни супириб тозалашда ва бошқа жисмоний ишларда ишлатилади.

Милиция органларининг бошлиқларига майда безорилик учун судга мурожаат этмасдан мустақил равишда жарималар солиш ҳуқуқи берилди. Шу билан бирга милиция органларига кўчаларда ва бошқа жамоат жойларида маст ҳолда юрган кишиларга жарималар солиш ҳуқуқи берилади. Ўсмирлар томонидан қилинган безорилик, ичкиликбозлик ва жамиятга зарарли бўлган бошқа ножўя хатти-ҳаракатлар учун ота-оналарнинг ёки уларнинг ўрнини босувчи шахсларнинг маъмурий жавобгарлиги белгиланади.

Бир йил мобайнида иккинчи бор содир этилган майда безорилик олти ойдан то бир йил муддатгача озодликдан маҳрум этиш ёки ана шу муддатга ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилиш ёки бўлмаса ўттиз сўмдан эллик сўмгача жарима солиш тариқасида жиноий жавобгарликка тортишга сабаб бўлади.

Ашаддий безорилик учун, айниқса ўт очувчи қурол, пичоқлар, кастетлар ёки бошқа хил совуқ қуролларни, шунингдек танага жароҳат етказиш учун махсус мослаштирилган бошқа буюмларни қўлланган ёки қўлланишга уринган ҳолда содир этилган безорилик ҳаракатлари учун оширилган жиноий жавобгарлик назарда тутилади. Бундай ҳаракатлар учун уч йилдан то етти йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш тариқасида жазо бериш тартиби ўрнатилди.

Безорилик ҳақидаги ишларнинг бир қанча категорияси бўйича безориларни судга беришнинг қисқартирилган муддати жорий қилинади: суриштирув органлари кечи билан беш кун муддат ичида содир этилган жиноят ҳолатларини ва тартиббузарнинг шахсини аниқлашлари, бу ҳақда протокол тузишлари керак, ана шу протокол прокурор санкциясидан кейин иш қўзғотиш ва ишни судда кўриш учун асос бўлади. Бундай ишлар судга келган пайтидан бошлаб кечи билан беш кун муддат ичида суд мажлисида кўрилиши шарт. Безорилик ҳаракатлари учун ушланган шахсларга нисбатан судда иш кўрилганга қадар эҳтиёт чораси сифатида, қоида тариқасида, қамоқда сақлаш тартиби қўлланилмоғи керак.

Шунингдек Фармонда белгилаб қўйилдики, маст ҳолатдаги шахс томонидан содир этилган жиноят шу шахснинг жавобгарлигини оғирлаштирувчи ҳолат деб ҳисобланади.

Қабул қилинган қарорларда меҳнаткашларнинг коллективларида ҳуқуқ-тартиботни бузиш ҳолларининг олдини олиш ишларини йўлга қўйиш борасида корхона, қурилиш, муассаса, колхоз, совхоз, ўқув юрти раҳбарларининг, шунингдек бошланғич партия, комсомол ташкилотлари секретарларининг ва касаба союз комитетлари раисларининг роли муҳимлиги уқтирилади. Улар айрим шахсларнинг безорилик қилгани ва бошқа хил ножўя хатти-ҳаракатлар содир этганини кўрсатувчи фактлар тўғрисида маъмурий органлар билан халқ дружиналари топширган материаллар юзасидан кечи билан 10 кун муддат ичида тартиббузарларга нисбатан таъсир кўрсатишнинг зарур чораларини кўришлари мутлақо шарт. Айрим шахслар томонидан ишлаб чиқаришда ғайри-қонуний йўл билан ҳар хил қурол, пичоқ, кастет ва бошқа шунга ўхшаш нарсалар ясаб олиш фактлари учун корхона, цех, смена, ишлаб чиқариш участкаларининг раҳбарлари шахсан жавобгардирлар.

Партия, комсомол ва касаба союз комитетлари ичкиликбозлик қилаётган, ҳуқуқ-тартиботни бузаётган, ҳуқуқ-тартиботни бузувчиларга ҳомийлик билан қараётган ходимларни қаттиқ жазолашлари керак. Безорилик кўринишларига йўл қўювчи шахсларга нисбатан корхона, муассаса ва ташкилотларнинг маъмурияти ҳамда касаба союз комитетлари томонидан таъсир кўрсатишни кучайтириш керак. Зарур ҳолларда бундай шахсларни ишлаб чиқаришдаги мукофотлардан ҳамда дам олиш уйлари ва санаторийларга бериладиган имтиёзли йўлланмалардан бутунлай ёки қисман маҳрум қилиш лозим; бундай шахсларнинг уй-жой олиш навбати кейинга кўчирилиши мумкин.

Социалистик мусобақа якунларини тўплаш ҳамда корхона, цех ва бошқа ишлаб чиқариш участкаларининг, ташкилот ва муассасаларнинг фаолиятига баҳо бериш вақтида коллектив аъзоларининг совет қонунлари ва коммунистик ахлоқ талабларига мувофиқ, жамиятда ва турмушда хулқ-атвор қоидаларига риоя этилишига қандай муносабатда бўлаётганлиги муҳим кўрсаткичлардан бири сифатида ҳисобга олинмоғи керак.

Такрорий жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш мақсадларида қамоқ жойларидан озод қилинган муайян категориядаги шахслар устидан милиция органларининг маъмурий назоратини қонуний йўл билан таъсис этиш, шу тариқа ана шу шахсларнинг хулқ-атвори устидан контроль ўрнатишни таъминлаш, улар томонидан жиноятлар содир этилишининг олдини олиш ва уларга зарур тарбиявий таъсир кўрсатиш зарур деб топилди. Бу назорат унинг ҳақида тасдиқланган низомга мувофиқ амалга оширилади.

Шу билан бир қаторда оғир жиноятлари учун илгари суд қилинган шахсларга нисбатан, шунингдек баъзи бир жуда хавфли жиноятлар учун ҳукм қилинган вояга етмаган ўсмирларга нисбатан шартли равишда муддатидан олдин қамоқдан бўшатиш ҳамда жазо чорасини енгилроқ чора билан алмаштириш тартибини қўлланишда қўшимча чеклашлар белгилаб қўйиш; шартли равишда ҳукм қилинган ва шартли равишда муддатидан олдин қамоқдан бўшатилган шахсларнинг яна қасддан жиноят содир этганликлари учун уларнинг жавобгарлигини ошириш мақсадида ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар Жиноят қонунлари асосларига қўшимча ҳамда ўзгартишлар киритиш назарда тутилади.

Жиноятчиликка ва жиноятчиликни вужудга келтирувчи сабабларга таг-томири билан чек қўйиш вазифаси умумхалқ иши эканлигини ҳисобга олиб, ҳуқуқ-тартиботни бузиш ҳолларининг олдини олиш ва тартиббузарларга тарбиявий таъсир кўрсатиш соҳасида жамоат ташкилотлари ва меҳнаткашларнинг коллективлари томонидан тўпланган ижобий тажриба қарорларда акс эттирилди. Масалан, ҳуқуқ-тартиботни бузган, лекин ёшига қараб ёки ўзига нисбатан жиноий жазо чораларини қўллаш мақсадга мувофиқ бўлмаганлиги сабабли жиноий жавобгарликдан озод қилинган ўсмирларни қайта тарбиялаш мақсадида жамоат тарбиячилари тайинлаш тартиби жорий қилинади. Уларни вояга етмаган ўсмирларнинг ишлари билан шуғулланувчи район (шаҳар) комиссияси ёки суд тайинлайди. Шу билан бирга меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари ҳузурида вояга етмаган ўсмирларнинг ишлари билан шуғулланувчи комиссияларнинг фаолиятини яхшилаш кўзда тутилади.

ВЛКСМ Марказий Комитети, иттифоқдош республикаларнинг ЛКСМ Марказий Комитетлари, барча комсомол комитетларига ёшлар ўртасида жиноятчиликка қарши курашда комсомол ташкилотларининг активлигини анча ошириш, ёш авлодни коммунистик ахлоқ руҳида ва социалистик ҳуқуқ-тартиботни бузувчиларга муросасиз бўлиш руҳида қунт билан тарбиялашни комсомолнинг энг асосий вазифаларидан бири деб ҳисоблаш таклиф қилинди.

Халқ дружиналарининг фаолиятини активлаштириш учун уларни серғайрат, ташаббускор кишилар билан мустаҳкамлаш, бунда ихтиёрийлик принципига қатъий риоя қилиш таклиф этилди. Халқ дружиналарининг асосий куч-ғайратлари жамоат жойларида безорилик кўринишларининг олдини олишга ва пайини қирқишга қаратилган бўлиши лозим. Энг актив дружиначиларни рағбатлантириш чоралари сифатида уларга қўшимча равишда ҳақ тўланадиган отпуска бериш ҳамда уларни фахрий ёрлиқлар, пул мукофотлари ва қимматли совғалар билан мукофотлаш назарда тутилади. Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига кўкракка тақиб юрадиган «Аълочи дружиначи» нишонини таъсис этиш тавсия қилинди.

Жамоат тартибини сақлашда аҳолининг активлигини янада ривожлантириш мақсадида ҳуқуқ-тартиботни бузиш ҳолларига қарши курашда ташаббус кўрсатувчи гражданларнинг манфаатларини ҳимоя қилишни таъминлайдиган ҳуқуқий гарантиялар жорий этилади. Белгилаб қўйилдики, гражданларнинг жиноятқорона тажовузлар пайини қирқишга ва жиноятчини қўлга туширишга қаратилган ҳаракатлари қонунларга мувофиқ, тўғри деб ҳисобланади ва ҳатто бундай ҳаракатлар натижасида жиноятчига мажбуран шикаст етказилган тақдирда ҳам шундай ҳаракатларни қилган гражданлар жиноий ёки бошқа хил жавобгарликка тортилмайдилар. Гражданларнинг жиноятқорона кўринишлар ва жамоат тартибини бузиш ҳолларига йўл қўймаслик ва бундай ҳолларнинг пайини қирқиш соҳасидаги ҳаракатлари муносабати билан уларга нисбатан таҳдид ёки зўрлик ишлатганлиги учун қонуний тартибда жиноий жавобгарлик назарда тутилди.

Жамоат тартибини сақлаш, прокуратура ва суд органлари ҳуқуқ-тартиботни бузиш ҳолларига қарши курашда гражданларнинг ибрат кўрсатганлигини уларнинг иш жойига ёки истиқомат жойига маълум қилишлари лозим. Меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетларига ва жамоат тартибини сақлаш органларига безориликка қарши курашда энг кўп ўрнак кўрсатган гражданларни зарур ҳолларда пул мукофотлари ёки совғалар билан тақдирлашга рухсат этилди. Маҳаллий ва марказий матбуотга амалдаги совет қонунларини, гражданларнинг ҳуқуқ-тартиботни қўриқлашдаги ҳуқуқлари ва вазифаларини, суд, прокуратура ва милиция органларининг давлат ва гражданлар манфаатларини жиноий тажовузлардан ҳимоя қилиш ишидаги роли ва аҳамиятини кенг тушунтирувчи материалларни мунтазам эълон қилиб бориш ҳамда энг муҳим, тарбиявий аҳамиятга эга бўлган суд процесслари ҳақида газетхонларга ахборот бериб туриш тавсия қилинди.

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг қарорларида таъкидланадики, жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш юзасидан белгиланган тадбирлар социалистик қонунчиликка жуда қаттиқ риоя қилиш асосида амалга оширилиши лозим. Коммунизм қуриш йўлидан бораётган ва барча гражданларга меҳнат қилиш, билим олиш, дам олиш ва социал таъминот ҳуқуқларини гарантиялаб берган бизнинг мамлакатимизда жиноий кўринишларга ҳамда социалистик ҳуқуқ-тартиботни бошқа хилда бузиш ҳолларига ўрин бўлмаслиги керак.

ҚАДИМИЯТ ҚОМУСИ

Маданиятимиз дурдоналари

Бундан тўққиз аср муқаддам улуғ бир донишманд олим, ҳормас меҳнаткаш, ҳозирги Ўрта Осиё, Қозоғистон ва Қашғар ерларини кезиб чиқиб, бу элларда яшовчи халқларнинг ҳаёти, тили, оғзаки ижодига оид муҳим маълумотларни йиғиб, бир нодир асар яратган эди. Уни яратган олимнинг номи Маҳмуд Ҳусайн ўғли Муҳаммад Қашғарий бўлиб, фанда Маҳмуд Қашғарий деб юритилади. Асарнинг номи «Девону луғотит-турк», яъни «Туркий сўзлар девони»дир.

Асарда қадимий туркий халқлар тилининг луғат составига кирган сўзлар ва уларнинг араб тилидаги таржимаси келтирилади. Маҳмуд Қашғарий даставвал бу тил ва уни ташкил этган лаҳжаларнинг қисқача грамматикасини беради. Шундан сўнг сўзлар маъносини тушунтиради.

«Девону луғотит-турк» асарининг асл қўлёзмаси бизгача етиб келган эмас. Аммо унинг ёзилганидан сўнг икки юз йил ўтгач кўчирилган бирдан бир нусхаси ҳозир бор. Бу Муҳаммад бин Абубакир бин Абулфатҳат — Тасовий Аддимишқий деган киши томонидан асл нусхадан кўчириб ёзилган қўлёзмадир. У қўлёзма Стамбул кутубхонасида сақланмоқда. Уч томдан иборат бу китоб 1939 — 1941 йилларда ҳозирги турк тилига таржима қилиниб, нашр этилди. Таржимон Босим Аталай асарга айрим изоҳлар ҳам берган. «Девон» кўп йиллардан бери шарқшунос олимлар диққат марказида бўлиб келди. Машҳур немис олими С. Брокелман «Девон»да келтирилган шеърий парчаларни йиғиб уларнинг немис тилига қилинган сўзма-сўз таржимаси билан бирга нашр этди. Фриц Хаммел деган бир немис олими эса «Девон»даги қадимий туркий халқлар мақолларини териб олиб немис тилига таржима қилиб нашр эттирди. Девонга оид айрим тадқиқотлар Туркияда ҳам амалга оширилди. (К. Рифъат, Фуад Купрулизода асарлари).

Совет Иттифоқида Маҳмуд Қашғарийнинг «Туркий сўзлар девони» асари ҳаммавақт тилшунос ва адабиётшунос олимларнинг диққат эътиборини жалб этиб келди. Йирик совет лингвист олимларидан А. К. Боровков, В. В. Решетов, А. Н. Кононов, Н. А. Баскаков, Ғ. Абдураҳмонов ва бошқа олимлар ўзларининг туркий тиллар тарихига оид тадқиқотларида «Девон»га кўп мурожаат қилганлар.

Кейинги йилларда «Девон»даги шеърлардан намуналар ўзбек адабиётига оид кўпгина тўплам ва дарсликларда эълон қилинди. «Ўзбек адабиёти» (1959), «Ўзбек адабиёти таърихи» автори Н. Маллаев (1963, 1965) каби китоблар шулар жумласидандир.

«Девон»нинг мукаммал таржимаси эндиликда тайёр бўлди. Атоқли тилшунос ва текстолог олимимиз, филология фанлари кандидати С. М. Муталлибов узоқ йиллик самарали меҳнати натижасида Ўрта Осиё ва Қозоғистон халқлари тили, тарихи, этнографияси, адабиёти, географиясига оид жуда қимматли биринчи манба бўлмиш «Девону луғотит-турк» асарини араб тилидан ҳозирги ўзбек тилига батамом таржима қилди, уни изоҳлар билан таъминлади. Бу китобнинг учала томи 1960 — 1963 йиллари Ўзбекистон Фанлар академияси нашриёти томонидан босиб чиқарилди. Китобни нашр этишда филология фанлари доктори Ғ. Абдураҳмонов бошчилигидаги таҳрир ҳайъати катта хизмат қилди.

«Туркий сўзлар девони»нинг кириш қисмида Маҳмуд Қашғарий Рум (кичик Осиё)дан то Хитойгача бўлган ерларда яшаган туркий халқларнинг номларини бирма-бир келтиради. Улар бажанак, қипчоқ, ўғуз, ямак, бошқирт, босмил, қай, ябоқу, татар, қирғиз, чигил, тухси, яғмо, игроқ, жаруқ, жумул, уйғур, тангут, хитой, тавғоч халқларидирлар. Девонда ана шу туркий халқлар яшаган ўринларини кўрсатувчи доира шаклидаги харита ҳам келтирилган. Авторнинг ёзишича бу халқлар жойлашган ер миқдори беш мингдан саккиз минг фарсах келади. Маҳмуд Қашғарий келтирган географик маълумотлар бўйича география фанлари кандидати доцент Ҳ. Ҳасанов «Маҳмуд Қашғарий» номли бир мароқли китобча ёзган. (Тошкент 1963 й.)

Шундан сўнг «Девон»да ана шу халқлар тиллари ўртасидаги фарқлар кўрсатилади. Туб сўзларда ўзгаришлар кўринмайди. Фақат айрим ҳарфларгина ўзгаради, холос. Масалан: турклар «Мусофир»ни «йалкин» десалар, ўғузлар «алкин» дейдилар. Турклар «йилиғ сув» десалар, ўғузлар «илиғ сув» дейдилар. Турклар «марварид»ни «йинжу» десалар, ўғузлар «жинжу» дейдилар ва ҳоказо.

Китобда кўрсатилишича тилларнинг енгили ўғузча, энг тўғриси, яхшиси яғмо, тухси кабиларнинг тилидир; шунингдек Ило (Или), Эртиш (Иртиш), Ямар, Этил водийларидан уйғур шаҳарларигача бўлган жойларда яшовчиларнинг тилидир.

Девоннинг ҳар уч томида ана шу халқлар тилларининг луғат составини ташкил этувчи сўзларнинг нисбатан мукаммал изоҳи берилади. Луғатда сўзларнинг жойлаштирилиши тартиби араб тили грамматикаси асосида тузилган. Чунончи, феъл сўзлар масдар тарзида эмас ўтган замон аниқ феъли шаклида келтирилади. Сўзлар улардаги ҳарфлар сонига қараб ажратиб чиқилган. Шунингдек уларнинг музоаф (алиф, ёй, вов ҳарфлари ишлатилгани), ёки солим (алиф, ёй, вов ҳарфларининг йўқлиги) эканликлари асосида жойлаштирилган.

Асар таржимони ва ношири С. М. Муталлибовнинг ҳаққоний равишда кўрсатиб ўтишича «Туркий сўзлар девони» фақатгина луғат эмас, балки жуда мукаммал ишланган грамматик қўлланма ҳамдир. Айни замонда «Девонда» кўпгина сўзларнинг келиб чиқиши ҳам тўла баён этиб берилган. «Об» сўзи таъкид ва кучайтириш кўмакчиси деб изоҳланади. Масалан: «Об эзгу нонг» догани «энг яхши нарса» демакдир. «Об оқ» ҳам «жуда оқ» деган маънони билдиради. Шундан ҳозирги тилимиздаги «оппоқ» сўзи келиб чиққан. «Уятти» — «уялди» феълининг асл шакли «Девон»да кўрсатилишича «Уязти» бўлган. Кейинчалик талаффузда ўзгариб «Уятти»га айланиб кетган.

«Девонда» Ўрта Осиё шаҳарларидан баъзиларининг номларига изоҳ ҳам бериб ўтилган. Жумладан Маҳмуд Қашғарий Тошкентни «Таркан» деб кўрсатади ва «Таркан» Шошнинг исми, асли Тошкент — Тош шаҳари демакдир деб ёзади.

Самарқанд шаҳрининг номи эса асли «Самиз қанд» — «Катта шаҳар» бўлганини айтади.

«Девон»да туркий халқлар этнографиясига оид жуда қимматли маълумотлар ҳам кўп учрайди.

Қадимий туркий халқларнинг адабий мероси ичида бизгача етиб келган энг қадимий ёзма асар «Қутадғубилик»дир. Боласоғунлик шоир Юсуф Хос Ҳожиб томонидан 1069 йили ёзиб тугалланган таълим-тарбияга оид бу асар ҳаётнинг турли-туман ҳолатларига оид насиҳатомуз шеърлардан ташкил топган. Ундан олдинги даврга оид халқ оғзаки ижодининг илк намуналари эса «Туркий сўзлар девони»да учрайди. «Девон»даги шеърий парчалар айрим сўзлар маъносига доир лавҳалар тарзида келтирилган. Шеърлар орасида меҳнат қўшиқлари, қаҳрамонлик шеърлари, панд-насиҳатлар, севги, айрилиқ, етишув куйлари эшитилади.

Масалан автор отанинг ўғилга насиҳати сифатида қуйидаги шеърни келтиради:

Бақмас будун савуқ сўз,
Юдқи, юзи саранқа.
Қазған улич тузунлук
Қалсун наминг йаринқа.

таржимаси:

Боқмас жаҳон совуқ сўз,
Шилқим, юзсиз, баҳилга.
Ёқимли бўл, хушхулқ бўл
Қолсин номинг кўп йилга.

Девондаги шеърий парчалар орасида Ёз билан Қиш тортишуви, урушлар тасвири, алплар вафотига марсиялар бор. Айрим таърихий воқеаларнинг шеърий тасвири Урхун — Енисей ёзувидаги асарлар билан ҳамоҳангдир. Шунингдек бу китобда бундан тўққиз-ўн аср илгари халқ ўртасида кенг ёйилган мақоллардан ҳам анча намуналар бўлиб, улар инсон фазилати, олижаноб хусусиятларнинг шарҳи, турмушнинг турли-туманлигини ўрганиб қилинган хулосалардан иборатдир. Масалан: — «Қут билгиси билик» — «Бахт белгиси илм ва ақлдир». Кишининг тили ҳақида бундай мақол келтирилади. «Ардам боши тил» — «Одобнинг бошланиши тилдан». Ёки «Қуруқ қошуқ оғизқа йармас, қуруқ сўз қулоққа ёқмас...

Халқнинг зулм ва золимларга муносабатини билдирувчи ҳикматли мақоли бундайдир: «Куч олдин кирса, турув тунглуктин чиқар» — Зўравонлик (куч) эшикдан кирса, инсоф туйнукдан чиқади». Меҳмондўстлик ва қардошликни улуғлаб халқ бундай деган: «Умо келса қут келур» — «Меҳмон келса қут келади».

Турли-туман ҳаёт кўринишларига халқ ўз тажрибасига кўра баҳо бера борган — мана шундай мақоллардан бир-икки мисоллар: Али чиракда, билка тиракда — Ботир жангда, олим суҳбатда (синалар) Куз келиги ёзин балкурар — Кузнинг келиши ёздан билинар. Тави силкинса эшакка юк чиқар — Туя силкинса (бир) эшакка юк чиқар.

«Туркий сўзлар девони»да келтирилган халқ ижоди намуналарининг мукаммал тадқиқи адабиётшунослар олдида турган вазифалардан биридир.

«Девон»нинг таржимаси ва нашри маълум камчиликлардан ҳам холий эмас. Асарда таржима асосига асл қўлёзманинг ўзи олинганда унинг илмий аҳамияти анча баланд бўлар эди. Шунингдек изоҳлар ҳам мукаммалроқ ва кенгроқ бўлганда ўқувчи учун асарни чуқурроқ ўрганишга анча кенг имконият туғилган бўлар эди. Шеърий парчаларнинг маъноси кенг изоҳлангандан кўра, уларнинг сўзма-сўз таржимасигина берилганда у аслига янада яқинроқ бўлган бўлар эди. С. М. Муталлибов айрим сўзларнинг изоҳини беришда Навоий шеърларидан жуда ўринли мисоллар келтиради. Бу тажриба янада кенгроқ қўлланилиши албатта мақсадга мувофиқдир.

Ҳозир галдаги вазифа ана шу мавжуд таржима туғдирган ўнғайликлардан фойдаланиб, ундаги тил тарихи, адабиёт, этнография, географияга оид маълумотларни чуқур ўрганиб чиқишдан иборат. «Туркий сўзлар девони» бунинг учун беҳад бой манбадир. Ана шундай бой хазинани кенг ўқувчилар оммасига тақдим этган ёши кекса, аммо меҳнатда навқирон; камтарин, аммо илмда дадил ва жасоратли, пуристеъдод олимимиз С. М. Муталлибовнинг хизматлари фақат олқиш ва таҳсинга сазовордир. Чунки ана шу муҳтарам зот ва унинг сафдошлари ўзларининг баракали меҳнати билан халқимизнинг қадимий маданияти ва бебаҳо фикр дурдоналари тўла улуғ бир қомусни кенг жамоатчиликка тақдим этдилар.

Бу қадимият қомуси халқ даҳоси, заковати, ҳаёт тажрибасининг улуғ яратувчилик қудратини илм-фан ва тарих олдида намойиш этиб турибди.

Азиз ҚАЮМОВ,
филология фанлари доктори.

ЖАЛОЛ Раҳматуллаев коммунист деган номни ҳамиша покиза тутмоқда, ишлаб чиқаришда намуна кўрсатиб келмоқда. Смена топшириқларини 120-125 процент бажараётган бу слесарь Тошкентдаги трактор йиғув заводи коллективининг машъал кишиларидан бири. Суратда: ўртоқ Ж. Раҳматуллаев.

И. Глауберзон фотоси.

ЖУРНАЛИСТ ЁН ДАФТАРИДАН

Бешолма

Кўл бўйидамиз. Кўлнинг суви шунчалар тиниқки, қарасангиз ўз аксингизни кўрасиз. Тунлари кўк келинчаги Ойхон, кундузлари Офтобхон мана шу кўл тепасига келганида бир зумгина тўхтаб, унинг тип-тиниқ, беғубор, беҳисоб юлдузлар акс этиб турган кўзгусига қараб олтин сочларини тараса керак.

Кўл соҳилига бордонлар тўшаб, меҳмонларга жой қилиб қўйилган. Соҳилга олмазор боғлар, полизлар туташиб кетган. Биз то меҳмондорчилик бошлангунга қадар олмазор, ғайнализор боғларни кезиб, шу саxий заминнинг бир кафт тупроғини қўлимизга оламиз. Шу бир чимдим тупроқ ҳозир, негадир, бизга ўз юртимизни, қуёшли Ўзбекистонимизни эслатди. Ҳамма жойда ер бир хилга ўхшайди. Уни ясатадиган, безайдиган кишилар ҳам бир хил. Биз Кишиневдан 140 чақиримча наридаги Комрат районининг Бешолма қишлоғидамиз.

Бу ерга бизни дўстларимиз, молдаван журналистлари бошлаб келишди. Кечагина биз Кишиневда «Молдава Сочиалистэ» газетасининг ўн мингинчи сони чиқиши муносабати билан молдаван халқининг, Молдавия журналистларининг миллий маданият байрамига айланиб кетган тантаналарда қатнашган эдик.

Бешолма қишлоғининг меҳнат аҳли боғдорчилик, балиқчилик, чорвачилик билан машғул. Бу қишлоқнинг ўз тарихи бор. Аввало, ҳурматли газетхонга Молдавия ССРнинг олис бир чеккасидаги қишлоқнинг Бешолма деб аталиши қизиқ туюлар. Бунинг боиси шуки, бу ерда гагаузлар яшайди. Биз Катта Совет Энциклопедиясини қўлимизга олиб, гагаузларнинг келиб чиқиши билан тағин бир марта қизиқдик. Қомусда гагаузлар Молдавия ССР ва Украина ССР да ҳамда Болгария, Румыния Халқ Республикаларининг айрим жойларида яшайдиган элатлар дейилган. Бу элатнинг келиб чиқиш тарихи ҳақида ҳар хил эҳтимоллар, назариялар бор. Баъзи бир олимлар уларни турк қабилаларидан, ўғизлардан келиб чиққан деб ҳисоблайдилар. Гагаузлар ўрта асрлар даврида Қора денгиз бўйидаги шимолий ерлардан Шарқий Болгарияга келиб қолишган деган назария ҳам бор. Баъзи бировлар уларни асли болгарлар бўлиб, турк султони Болқонда ҳукмронлик қилган пайтларда (XIV—XIX асрлар) бу ерларга турк қабилалари билан келиб қолишган, улар турк тилларига ўхшаб кетадиган лаҳжада гаплашадилар, дейишади.

Ҳар қалай гагаузлар озодлик, эркинлик, шодлик, ер-сув қидириб Молдавия заминига келиб қолишган, рус халқидан паноҳ излашган. Улар чинакам бахтни Совет замонасида, Советлар диёрида, Коммунистик партиямиз раҳнамолигида топишди. Биз кўл бўйига келмасдан олдин Бешолма қишлоғининг марказида, ҳашаматли клубда, одамлар орасида, донишманд кексалар, қувноқ ёшлар даврасида бўлдик. Гагаузларнинг уйларига кириб уларнинг ҳол-аҳволи билан танишдик. Колхоз раиси Семион Георгиевич Богдан, район партия комитетининг секретари Виктор Михайлович Банков ва бошқа ўртоқлар қишлоқнинг тарихи, ўтмиши, бугуни, порлоқ истиқболи ҳақида сўзлаб беришди.

Бешолма қишлоғидаги «Правда» колхози аъзолари мева-чевадан, узумдан мисли кўрилмаган даражада мўл ҳосил олмоқдалар. Бу ерда ҳар гектар токзордан 120-130 центнердан узум олиш оддий гап экан. Колхозда чорвачиликдан, балиқчиликдан ҳам катта даромад кўрилмоқда.

Колхознинг ўз рақкосалари, ашулачилари, созандалари бор. Улар колхоз клубида ажойиб концерт беришди. Концертдан олдин Бешолма қишлоғининг ўтмиши ва бугуни тўғрисида шу колхоз аъзоси, ҳаваскор оператор ўзи сценария ёзиб, ўзи суратга олган «Бешолма» кинофильмни кўрсатди. Фильмни кўрар экансиз улуғ давронимизга, жонажон Коммунистик партиямизнинг доно миллий сиёсатига, халқларни, каттами-кичикми баббаравар кўриб, бир тан, бир жон қилган Улуғ Владимир Ильич Ленинга тағин бир карра раҳмат дейсиз.

Ҳозир минг гектардан ортиқроқ токзори, олмазори бор, йиллик даромади бир неча миллион сўмдан ортиб кетадиган колхоз қишлоғи ўрнида бундан бир неча асрлар муқаддам гиёҳ ҳам унмаган. Нур қидириб келган одамлар, гагаузларнинг ота-боболари шу ерда ўрнашиб, беш туп олма ўтқазишган экан. У вақтларда деҳқоннинг бисотида ёғоч омоч, ўроқдан бўлак, ғамгин кулбадан бошқа ҳеч нарса бўлмаган. Энди-чи, нурли уйларга кирсангиз ҳамма нарса мўлкўл, телевизорсиз, электрсиз, радиосиз хонадон йўқ. Қишлоқ ёшларидан олий маълумотли агрономлар, педагоглар, врачлар кўплаб етишиб чиққан. Маҳаллий шоир Қорачўбоннинг дастлабки китоби, шеърлар тўплами гагауз тилида нашр қилинди. Унинг асарлари Москвадаги қалин журналларда ҳам босилиб, жаҳонга тарқалмоқда.

Биз дўстларимиз диёрида, Молдавия ССРда кўп тарихий жойларни, асло унутиб бўлмайдиган кишиларни учратдик, кўрдик, дилкаш одамлар билан ҳамсуҳбат бўлдик. Чунончи, гражданлар урушининг афсонавий қаҳрамони, Жанговар Қизил Байроқ орденининг биринчи кавалерларидан ҳисобланган Григорий Иванович Котовскийнинг уй музейида бўлдик. Шу йил 24 июнда Котовский туғилганига 85 йил тўлди. Оддий деҳқон кулбаси бундан 85 йил муқаддам қандай бўлса шу ҳолича сақланмоқда. Гражданлар урушининг ажойиб қаҳрамони 1925 йилда ҳалок бўлди. Лекин унинг номи халқимизнинг қаҳрамонлиги тарихидан асло ўчмайди. Григорий Иванович Котовскийнинг номи, руҳи Улуғ Ватан уруши даврида мингминглаб совет солдатларини фашист босқинчиларга қарши курашга руҳлантирди. Совет Молдавиясининг муқаддас ерларини манфур душмандан озод қилиш учун курашда руслар, молдаванлар, қозоқ, қирғиз, грузинлар билан бир сафда азамат ўзбек йигитлари ҳам жанг қилдилар. 1944 йил 24 август куни Совет Молдавиясининг пойтахти Кишинев шаҳри Совет қўшинлари томонидан озод қилинди. Кишинев шаҳрини озод қилган учинчи Украина фронти жангчилари сафида Фарғона ва Зарафшон водийсидан келган ўзбек жангчилари ҳам бор эди. Улардан бири Совет Иттифоқи Қаҳрамони деган юксак унвонга худди мана шу Кишинев остоналарида кўрсатган матонати учун сазовор бўлди. Бу ҳақда кейинроқ алоҳида гапириб берамиз.

Бугунги Кишинев соҳибжамол, уруш жароҳатларини батамом даволаб, янгидан қад кўтарган азамат пойтахт. Унинг қучоғидаги қудратли саноат корхоналарида ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар жаҳоннинг қарийб юз мамлакатига юборилмоқда.

Молдаван халқи совет замонасида, коммунизм қуриш учун курашда эришган ва эришаётган ғалабалар солномасини кўраман десангиз «Молдава Сочиалистэ» газетасининг саҳифаларини варақланг. Бу газетанинг ҳар бир сони молдаван халқи қаҳрамонлигининг бир тарихидир. Газета ўн мингинчи сони чиқиш муносабати билан Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотланди.

Биз ана шу газетанинг номи билан аталган «Молдава Сочиалистэ» колхозида ҳам бўлдик. Колхоз бултур 525 гектар токзорнинг ҳар гектаридан 97,3 центнердан узум топширди. Колхознинг умумий даромади 1 миллион 800 минг сўмдан ортиб кетди. Колхозга Василий Трофимович Олейниченко раҳбарлик қилмоқда. У Молдавия ССР Олий Советининг депутати. Кези келганда шуни айтиш керакки, Молдавия ССРда «Фахрий олтин китоб» очилган. Ана шу китобга энг илғор коллективларнинг номи ёзилади. Шу жумладан, «Молдава Сочиалистэ» колхозининг номи ҳам давр олтин китобига ёзилгандир.

Дўстларимиз бизни «Шароб денгизи»га бошлаб боришди. Бу денгиз Кишиневдан сал нарироқда ер остидадир. Шу ерда ўн миллион литрдан кўпроқ энг яхши мусаллас асралади. Молдавия қадимдан ток ўстириб, мусаллас олиб келгач, Иттифоқимиздаги боғларнинг тўртдан бир қисмидан кўпроғи Молдавия заминида жойлашгандир. Молдавиянинг ажойиб мусалласлари турли кўргазмаларда 10 та олтин медаль, 20 та кумуш ва 3 та бронза медаль олган. Шаҳарда ҳам, қишлоқда ҳам токсиз ҳовли йўқ, шаҳар кўчаларида токлар томларга, пештоқларга тараб қўйилган.

Кишинев шаҳрида Пушкин боғини кездик. Соясида Александр Сергеевич Пушкин ўтирган акация дарахти ҳали ҳам яшнаб турибди. Катта хиёбоннинг икки томонида молдаван ёзувчиларининг ҳайкаллари ўрнатилган. Улуғ рус ёзувчиси Александр Сергеевич Пушкиннинг нигоҳи тушган дарахтлар остида кезарканмиз, соҳибкор боғбон молдаван халқининг яратувчилик заковатига, ижодкорлигига тағин бир карра қойил қолдик. Негадир, беихтиёр Бешолма қишлоғини, гўзал Фарғонадаги шундай боғ-бўстонларни эслаб кетдик.

Қаердаки, дўстлар бўлса ўша жойда ҳамжиҳатлик дарахти, иттифоқлик ниҳоли ўсиб-улғайиб, чуқур илдиз отаверади. Дўстлигимизнинг қудратли ўрмонларини, иноқлигимизнинг ажойиб эманзорларини, ҳаётбахш дўстлик бунёдга келтираётган муаззам бинoларни қулатадиган куч жаҳонда йўқ!

Дўстлик олмалари йилнинг тўрт фаслида ҳам ҳамиша гуллайверсин, дўстлик қайрағочзорлари, эманзорлари, биродарлик қайинзорлари умрбод шовуллайверсин!

Шавкат НИЁЗОВ.
Кишинев—Тошкент.

ҚУРИЛИШЛАРГА — КЎПРОҚ ҒИШТ

ЯНГИЙЎЛ, 25 июль. (ЎзТАГ). Янгийўлдаги 8-ғишт заводлари бошқармаси Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотланди. Бошқарма етти йиллик планнинг ғишт ишлаб чиқариш топшириқларини муддатидан олдин бажарганлиги, ишлаб чиқаришни кенгайтирганлиги ва юксак техника-иқтисодий кўрсаткичларига эришганлиги учун ҳукуматнинг ана шу юксак мукофотига сазовор бўлган эди.

Завод бошқармасига қарашли корхоналар ўтган етти йил мобайнида пландан ташқари қарийб 26 миллион дона пишиқ ғишт ишлаб чиқардилар. Тошкентда, Янгийўлда, Навоийда, Мирзачўлда ана шу ғиштлардан кўпгина саноат объектлари ва уй-жой бинолари қурилди.

...Бугун Янгийўлдаги ёзлик паркда заводлар бошқармасига Меҳнат Қизил Байроқ ордени берилишига бағишланган митинг бўлиб ўтди.

Тошкент область партия комитетининг секретари К. Н. Бекаев ва Ўзбекистон ССР Бинокорлик материаллари саноати министри А. К. Каримов янгийўлликларни юксак мукофот билан самимий қутладилар. Ғишт чиқарувчи А. Гадой, смена мастери М. Кивгазов ва заводлар бошқармасининг директори Н. Каширин юксак мукофот учун Коммунистик партияга, Совет ҳукуматига қизғин миннатдорчилик билдириб, янги беш йиллик топшириқларини муваффақиятли бажариш учун бутун кучимизни сарфлаймиз, деб ишонтирдилар.

Митинг қатнашчилари ўз зиммаларига оширилган социалистик мажбуриятлар қабул қилдилар. Йиллик планни 25 декабргача бажаришга ва республика қурилишларига қўшимча суратда 5 миллион дона аъло сифатли пишиқ ғишт беришга қарор қилинди.

● «ПРАВДА ВОСТОКА» ВА «СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» РЕЙДИ

ХУЛОСА ЧИҚАРИЛМАЯПТИ

Олтиариқ районида ем-хашак тайёрлаш суст

Олтиариқ райони жамоат чорвачилигини ривожлантириш соҳасида Фарғона областида энг кейинги ўринлардан бирида туради. Районда чорва моллар туёғини кўпайтириш плани йил сайин бажарилмай келмоқда, улардан кам маҳсулот олиняпти. Энг ачинарлиси шундаки, бу ерда чорва моллар областнинг бошқа районларидагига нисбатан энг кўп нобуд бўлмоқда. Шу йилнинг биринчи ярмида 350 бош қорамол, шу жумладан 46 бош соғин сигир, 800 бошдан ортиқ қўй нобуд бўлди.

Районда чорвачиликнинг ривожланмаётганлиги, унинг маҳсулдорлиги пастлиги ва етиштирилаётган гўшт ҳамда сутнинг таннархи қимматлашиб кетаётганлигига ем-хашакнинг етишмаслиги сабаб бўлмоқда. Ўтган йили умуман район бўйича силос бостириш плани атиги 44,8 процент бажарилди. Беда ва табиий ўтлар ҳам етарли миқдорда жамғарилмади.

Буларнинг ҳаммасидан колхоз ва совхозлар, район ташкилотларининг раҳбарлари тегишли хулоса чиқариб олишлари ва чорвачиликнинг озуқа базасини мустаҳкамлаш масаласи билан чинакамига шуғулланишлари, барча резерв ҳамда имкониятлардан максимал даражада фойдаланишлари зарур эди. Афсуски, бундай қилинмади. Район ва хўжаликларнинг раҳбарлари область кенгашларида, область партия комитетининг бюросида ва матбуотда қаттиқ танқид қилинди. Аммо танқид ёрдам бермади. Районда ем-хашак базасини мустаҳкамлаш масаласига ҳамон менсимасдан муносабатда бўлинмоқда.

Ем-хашак ҳақида ҳаммадан кўпроқ баҳорда ўйлаш керак эди. Маккажўхори экиш плани бажарилмай қолди. Бунинг устига у кўпчилик хўжаликларда кам унумли ерларга экилди. Экин яхши парвариш қилинмади. «Намуна», Энгельс номли, Жданов номли колхозларнинг Қизилтепа массивидаги ерларга экилган 224 гектар маккажўхориси бир марта ҳам парвариш қилингани йўқ. Бошқа кўпчилик майдонлардаги маккажўхори ҳозиргача атиги бир-икки марта суғорилган-у, аммо бир марта ҳам озиқлантирилгани йўқ.

«Ленинград», Энгельс номли, «Ўзбекистон», «Партия XXII съезди» колхозларида айрим майдонлардаги маккажўхори ўришга ҳам арзимайди, чунки унинг бўйи ниҳоятда паст, пояси ингичка ва саргайиб кетган. Ана шу майдонларда маккажўхори ўсаётган ерлардан кўра, бўш жойлар кўп.

Бедачилик соҳасидаги аҳвол бундан ҳам ёмон. Районда беда экиш плани бажарилмай қолган. Илдиз озуқали экинлар эса пландаги 140 гектар ўрнига, ҳаммаси бўлиб 23 гектар майдонга экилган. Озуқа экинларини экиш соҳасида баҳорда йўл қўйилган камчиликнинг ўрнини ҳозир қоплаш мумкин. Бунинг учун табиий ўтлар ва беда пичанини тайёрлашни, силос бостиришни яхши ташкил этиш, етиштирилган озуқабоп экинлар ҳосилини асраш ва саранжомлаб олиш зарур. Амалда бундай қилинмаяпти.

Районда бу йил план бўйича 21,2 минг тонна дағал хашак жамғарилиши зарур. Бу вазифанинг уддасидан чиқиш учун ҳамма имкониятлар мавжуд. Қизилтепа массивидаги қўриқ ерларда район хўжаликларига 20 минг гектар пичанзор ажратиб берилган. Агар иш яхши ташкил қилинса, ана шу майдондан мўл озуқа олиш мумкин. Лекин 20 июлгача ҳаммаси бўлиб 4480 тонна дағал ем-хашак тайёрланган, холос. Ваҳолонки, табиий ўтлар пичанини ўришнинг энг қулай муддатлари ўтиб кетмоқда. Пичан тайёрлаш айниқса М. Мадаминов раислик қилаётган «Пахтаобод» колхозида жуда ёмон ташкил этилган. Колхозда шу чоққача пландаги 667 тонна ўрнига, бор-йўғи 32 тонна дағал ем-хашак жамғарилган. Шуни айтиш керакки, ўтган йили бу колхозда бутун йил давомида атиги 115 тонна дағал ем-хашак тайёрланган ва бу чорва молларнинг кўплаб нобуд бўлишига сабаб бўлган эди. «Ленинград», Жданов номли колхозлар, «Риштон» совхози ва районнинг бошқа бир қатор хўжаликларида ҳам дағал ем-хашак тайёрлаш ана шундай суст боряпти.

Район хўжаликларида беда ўрими ҳам жуда секин боряпти. План бўйича ҳозиргача ўрилиши керак бўлган 1106 гектар майдондан энди 567 гектарида иккинчи ўрим тамомланган. Ҳар куни жуда кам майдондаги — ҳаммаси бўлиб 88 гектар ердаги беда ўриб олинаётганлиги ҳисобга олинса, бу иш номаълум муддатга чўзилиши аён бўлади ва бу ҳосилдорликка ҳам, беда пичанининг сифатига ҳам салбий таъсир кўрсатади.

Мавжуд 2390 гектар майдоннинг 1852 гектарига май ойигача маккажўхори экилган эди. Кўриниб турибдики, маккажўхорининг ҳосили пишиб етилиши учун орадан етарли муддат ўтган ва силос бостиришни бошлаш вақти аллақачон келган. Бироқ, районда бу иш ҳам кечиктириляпти. Колхоз ва совхозлар бу йил 56 минг тонна, шу жумладан июль ойида қарийб 9 минг тонна силос бостиришлари зарур эди. Аммо ҳозиргача бостирилган силоснинг миқдори 100 тоннага ҳам етмайди.

Район партия комитети, район ижроия комитети ва район қишлоқ хўжалик бошқармаси ем-хашак жамғариш каби муҳим ишдан четда турибдилар, деб бўлмайди. Район партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ Т. Мирзаматовнинг айтишича, бу масала яқинда райком бюросида муҳокама қилинган ва ем-хашак тайёрлаш юзасидан район қишлоқ хўжалик бошқармаси ишлаб чиққан график тасдиқланган. Бюро район партия комитетининг иккинчи секретари А. Аҳмедов ва қишлоқ хўжалик бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Т. Содиқов ўртоқлар зиммасига ем-хашак тайёрлаш соҳасидаги аҳвол учун жавобгарлик вазифасини юклаган. Район ижроия комитетида ҳам (раиси ўртоқ И. Тўйчиев) ем-хашак тайёрлаш суръатини кучайтиришга қаратилган яхши тадбирлар белгиланган.

Бироқ, ҳамма иллат шундаки, район партия комитети бюросининг қарори ҳам, район ижроия комитетининг тадбирлари ҳам фақат қоғозда. Амалда эса улар бажарилмаяпти. Ана шу қарорларнинг ижроси устидан контроллик қилиш яхши йўлга қўйилмаган. Район партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ Т. Мирзаматовнинг айтишича, ем-хашак тайёрлашнинг аҳволи учун райком бюросида масъул қилиб тасдиқланган ўртоқ А. Аҳмедов бу масала билан фақат 1 августдан бошлаб шуғулланади. Райком бюроси қарорининг бажарилиши устидан фақат С. Содиқов контроллик олиб боряпти.

Ўз-ўзидан маълумки, ўртоқ Содиқов колхозларда йўл-йўлакай бўлади, у бирор амалий ёрдам кўрсатиш имкониятига эга эмас. Биз Энгельс номли колхозда бўлганимизда бунга ишонч ҳосил қилдик. Ўртоқ Содиқов бу ерга биздан ярим соат олдин келган экан. Биз келганимиздан кейин орадан беш минут ўтгач, у бирор камчиликни кўрсатмасдан ва бирон маслаҳат бермасдан бошқа колхозга жўнаб кетди. Ваҳолонки, бу ерда ем-хашак тайёрлаш соҳасида кўпгина камчиликлар мавжуд ва хўжалик раҳбарлари аҳволни яхшилаш юзасидан ўртоқ Содиқовнинг маслаҳатига муҳтожлар.

Биз силос учун маккажўхори ўрилаётган далада бўлдик. Маккажўхори ўсмай қолган. Лекин, ҳозир вақт ўтган, аҳволни ўзгартириш қийин. Фақат борини нобуд қилмасдан ўриб олиш ва силос бостириш керак. Шунга қарамай, колхозда арзимаган ҳосилнинг ҳам кўп қисми нобуд қилинмоқда. Поялар ярим белидан ўриб кетиляпти. Ҳамма жойда комбайннинг кетида маккажўхори пояси ва барглари сочилиб қоляпти, уни ҳеч ким териб олмаяпти. Маккажўхори ўриш ишига раҳбарлик қилаётган колхоз партия ташкилотининг секретари Мамажонов эса бамайлихотир: «Бу ерга сигирларни қўйиб юборамиз, тўкилган-сочилган поя ва баргларни еийишади», деди. Лекин у, сигирлар тўкилган озуқанинг бир қисминн еб, қолганини оёқ ости қилишини хаёлига ҳам келтирмаётир.

Мана, район партия комитети бюросининг қарори, район ижроия комитети белгилаган тадбирларнинг амалга оширилиши устидан олиб борилаётган контроллик!

Районда ходимлар масъулиятни сезиш ҳиссини йўқотиб қўйганлар. Район ҳамда колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари чорвачиликка раҳбарлик қилиш соҳасида йўл қўйилаётган жиддий камчиликлар учун область партия комитети ва бошқа область ташкилотлари томонидан бир неча бор қаттиқ танқид қилиндилар. Лекин, улар бундан тегишли хулоса чиқариб олмадилар. Афтидан, область партия комитети чорвачиликка иккинчи даражали иш деб қараётган кишиларга нисбатан қаттиқроқ чора кўриши ва бу ишни тезроқ қилиши керакка ўхшайди. Олтиариқ районидаги ишнинг аҳволи жиддий ташвиш туғдирмоқда ва область партия комитети бу масалага жиддий эътибор беришини тақозо этмоқда. Акс ҳолда район хўжаликларидаги чорва моллар бу йил ҳам озуқа билан тўла таъминланмай қолиши, оқибатда аҳвол янада мушкуллашиши мумкин.

И. ЛЯСКАЛО,
«Правда Востока» газетасининг Фарғона областидаги мухбири.

М. МАНСУРОВ,
«Совет Ўзбекистони» газетасининг Фарғона областидаги мухбири.

Тошкентдаги «Подъёмник» заводининг термисти Жўра Тўлаганов ҳам республикамиздаги кўпгина кишилар сингари етти йиллик топшириқларини муваффақиятли бажаргани учун орден билан мукофотланди. Суратда: яқинда «Ҳурмат Белгиси» ордени билан мукофотланган Ж. Тўлаганов. У беш йиллик топшириқларини бажаришда намуна кўрсатиб ишлаяпти.

И. Глауберзон фотоси.

СЎНГГИ ПОЧТАДАН

САБЗАВОТ НЕГА КАМ?

ГАЗЕТА МАТЕРИАЛИ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИ БЮРОСИ МУҲОКАМАСИДА

«Қашқадарё ҳақиқати» ва «Кашкадарьинская правда» область газеталарининг редакцияларига кейинги пайтда бир қанча ташвишли сигналлар кела бошлади. Бу хатларда Қарши, Шаҳрисабз шаҳарларида, шунингдек, областнинг бир қанча посёлка, район марказларидаги аҳоли сабзавот, ҳўл мева билан яхши таъминланмаётганлиги, бозорда нарх-наво тез-тез ўзгариб туриши, анчагина сабзавот дўконлари бўш ётганлиги ва бошқа камчиликлар кўрсатилган эди.

Иккала газета редакцияси коллективи маслаҳатлашиб, шу масала юзасидан қўшма рейд ўтказишга қарор қилди.

Ўтказилган рейдда тағин бир қанча камчиликлар, хатолар борлиги аниқланди. Рейд якунлари ҳар иккала газетада шу йил 19 июль куни «Сабзавот ва мевалар — меҳнаткашлар дастурхонига» деган сарлавҳа остида эълон қилинди.

Қашқадарё область партия комитетининг бюроси рейд материалларини муҳокама қилиб, айбдорларни қаттиқ жазолади, аҳолини сабзавот ва мева-чева билан таъминлашни яхшилашга қаратилган тадбирлар белгиланди.

Ҳар иккала газета редакциялари изчиллик кўрсатиб, аҳолига сабзавот етказиб беришдек муҳим масалага доир рейдлар беришни давом эттирмоқда.

АМУ СОҲИЛЛАРИДА

Кекса Жайхун соҳилларида ижодий меҳнат булоқдек қайнамоқда. Қорақалпоғистон Автоном Республикаси пахтакорлари мўл ҳосил учун курашни янада кучайтириб юбордилар.

Мусобақадош Туркманистон қишлоқ хўжалик ходимларининг катта бир группаси дала ишларининг суръати ва сифатини текширмоқ учун бу ерга келди. Қардош Туркманистон пахтакорлари даставвал Амударё район хўжаликларини кўздан кечиришди.

Крупская номли, Энгельс номли, «Коммунизм» колхозларида айниқса мўл ҳосил етиштирилмоқда. Бу хўжаликларда ғўза қатор ораларини культивация қилиш, озиқлантириш ва суғориш агротехника муддатларида ўтказилаётганлиги диққатга сазовордир.

— Амударё райони, — дейди Туркманистон ССР Саёт район халқ контроли комитетининг раиси Н. Бозоров, — бизларга илгаридан таниш. Биз улар билан ҳамиша маслаҳатлашиб турамиз. Бу гал ҳам тажрибаларни ўртоқлашгани, билганларимизни ўргатгани, билмаганларимизни ўргангани келдик. Бизни айниқса Крупская номли колхознинг Т. Эшниёзов, Б. Ўтабоев, «Коммунизм» колхозининг Х. Болтабоев, О. Ҳалилбоев, «Манғит» совхозининг Ж. Нуримбетова ўртоқлар бошлиқ бригадалари пахтазорлари қувонтирди. Бу бригадаларда ҳар туп ғўзада ҳозирданоқ 8-10 тадан кўсак санаш мумкин.

Мусобақадошлар айрим хўжаликларда ғўза парвариши сусайиб кетганлигини танқид қилдилар. Баъзи хўжаликларда «қатор ораларида ўт қопмади», баҳонаси билан кўпгина кишилар далага чиқмай қўйган. Тупроқни юмшатиш, ғўзаларни маромида суғоришга эътибор берилмаётир. Бундай аҳволни «Ленинизм» ҳамда Охунбобоев номли колхозларда учратиш мумкин.

Район бўйича умумий пахта майдонининг 75 процентида ҳозироқ чеканка ўтказиш керак. Катта-катта майдонларда ғўзалар бўйига ўсиб кетяпти, ҳосил шохлари, гул ва кўсаклар кам. Бундай майдонлардаги ғўзалар дарҳол чеканка қилинмаса, янада ғовлаб кетаверади.

Бу йил пахта далаларида 200 та агрегат ишлаши керак. Лекин терим машиналарини мавсумга шай қилиб қўйиш эътибордан четда қолмоқда. «Манғит», Максим Горький номли совхозларда, Ленин номли колхозда «зангори кема»лар ремонти ҳаддан ташқари чўзиб юборилмоқда.

Р. ЕШИМБЕТОВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг Қорақалпоғистон АССРдаги мухбири.

ҚИЗИЛҚУМДА ҚАМИШ ТАЙЁРЛАНМОҚДА

ТОМДИ, (ЎзТАГ). «Оқтов» колхози Томди районидаги қоракўлчилик хўжаликлари орасида биринчи бўлиб Қизилқумда хашак сифатида қамиш тайёрлашга киришди. Дастлабки беш юз тонна пичан ҳозирдаёқ моллар қишлайдиган жойга ташиб келтирилди.

Айрим яйловлардаги ҳалқоп жойларда, шунингдек сув отилиб чиқаётган артезиан қудуқларининг атрофида ўсган қамишнинг уруғини бу ерга шамол келтирган.

Қоракўлчилар қишлов бошлангунга қадар ҳар бир хўжаликда 1.5-2 минг тонна қимматли хашак тайёрлашга қарор қилдилар.

КЎСАК КЎПАЙСИН

МУСОБАҚАДОШЛАР ДАЛАСИДА

Биз Қардош Туркманистон ССР пахтакорлари Ленин орденли Бухоро область далаларида бир неча кун бўлиб, колхоз ва совхозларда ғўза парваришининг бориши, машина теримига қандай тайёрлик кўрилаётгани билан танишдик. КПСС XXIII съезди ва партия Марказий Комитетининг май Пленуми қарорларини амалга ошириш учун курашаётган дала меҳнаткашлари зўр ғайрат ва ташаббус кўрсатиб меҳнат қилмоқдалар. Ҳамма жойда бўлганидек, бу ерда ҳам қишлоқ коммунистлари барча ишда бош-қош бўлаётирлар.

— Ҳамма пахта десин, ҳамма машина десин! Ҳозирги долзарб кунларда Ромитан район коммунистлари ана шундай жанговар шиор билан ишламоқдалар. Райондаги Киров номли, Свердлов номли, «Ўзбекистон», «Октябрь» колхозлари ва «Ромитан» совхози далаларида мўл ҳосил тўплашда коммунистлар бошқаларга ўрнак бўлаётирлар. Мазкур хўжаликларда 1500 дан ортиқ коммунист дала ишларида бевосита қатнашиб, кунлик нормаларини бир ярим-икки ҳисса адо этмоқдалар.

Машҳур механизатор Мамажон Дадажонов ташаббусига қўшилган район механизаторлари пахтачиликни комплекс механизациялаш борасида катта ишлар қилишган. «Бу йил 10 минг тонна «оқ олтин»ни машинада терамиз» — район механизаторларининг аҳди ана шундай. Машина теримига ажратилган майдонлар механизаторлар назорати остида алоҳида парвариш қилинаётир. Мамажон Дадажонов ташаббусига қўшилган Свердлов номли колхознинг А. Кўкламов, С. Ражабов, «Коммунизм» колхозининг М. Фузайлова, «Ромитан» совхозидан М. Барноева, «Ўзбекистон» колхозидан Н. Пўлатов ўртоқлар бошлиқ бригадаларда ғўза машина теримига мослаб парвариш қилинаётир.

Биз ўзбек деҳқонларининг пахтачиликни механизациялаш борасидаги илғор тажрибаларига қойил қолдик. Колхоз ва совхозларда истаган турдаги машиналар мавжуд. Бу деҳқончилик маданиятини оширишда катта роль ўйнаяпти, албатта.

Бироқ айрим хўжаликларда ана шу қудратли механизмлардан тўла фойдаланилмаяпти. Пахта териш машиналарининг бир қисми очиқ ҳавода қаровсиз ҳолда ётганини кўриб ачиндик. Ромитан районидаги Навоий номли, Фрунзе номли, Калинин номли колхозларда «ХВС-1-2» маркали терим агрегатлари, «ДТ-28», «ДТ-54» маркали тракторлар, шунингдек юк машиналари қаровсиз ташлаб қўйилган.

Навоий, Ғиждувон, Бухоро ва Қоракўл районларининг бир қатор колхоз ҳамда совхозларида дала ишлари намунали уюштирилган. Чунончи, Навоий районидаги «Нарпай» совхози, Ғиждувон районидаги «Гулистон», Энгельс номли, Бухоро районидаги «Маданият», Охунбобоев номли колхозларнинг деҳқонлари дала ишларининг асосий қисмини машиналар гарданига юклаб, катта ютуқларга эришганлар. Бу хўжаликларнинг далаларида кўчат текис, ҳар туп ғўзада ғуж-ғуж шона, гул ва кўсакларни кўриб дилингиз қувонади. Машина теримига ажратилган майдонларда ҳосил чўғи мўлжалдагидан анча ортиқ.

Бироқ бир қатор хўжаликларда ривожланишдан қолган ғўзаларни алоҳида парвариш қилиш юзасидан колхоз правлениелари ва совхозларнинг дирекциялари ҳамда партия ташкилотлари конкрет чораларни кўрмаётирлар. Бухоро районидаги «Правда», «Ленинград» колхозлари, Когон районидаги «Когон» совхози, Ғиждувон районидаги «Бухоро», «Партия XXII съезди», Навоий районидаги «Москва», «Қизил Ўзбекистон» колхозларида графикда белгиланган чопиқ тракторлари, ишчи кучлари тўла ишлаётгани йўқ.

Биз колхоз ва совхозларда бўлганимизда йўл қўйилган камчиликларни кўрсатиш билан бирга, уни тезроқ тугатиш учун нималар қилиш кераклигини мусобақадошларимизга айтиб бердик. Бу йил она-Ватанга 330 минг тонна «оқ олтин» топширишга аҳд қилган бухороликлар ғўза парваришида сира бўшашувчиликка йўл қўймасликлари, август ойини зарбдор ой деб эълон қилиб, ҳар туп ғўзада кўсакларни кўпайтириш чораларини кўришлари зарур.

Р. ЖУМАЕВ, — Туркманистон ССР Министрлар Советининг ходими, ўзаро текшириш бригадасининг раҳбари, Б. АННАГЕЛДИЕВ — Байрамали районидаги «Коммунизм» колхозининг бригада бошлиғи, М. ҚУРБОНОВ — Мари районидаги Калинин номли колхознинг бош агрономи.

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

Вьетнам Демократик Республикаси. Халқ Армияси жангчилари Вьетнам Демократик Республикаси Президенти Хо Ши Миннинг ватандошларга ва мамлакатдаги барча жангчиларга Мурожаатини қўллаб-қувватлаб ёзилган коллектив мактубга имзо қўймоқдалар.

ВИА-ТАССнинг радио фотоси.

ВЬЕТНАМДАГИ ҲАРБИЙ ЖИНОЯТЛАРНИ ТЕКШИРУВЧИ КОМИТЕТ ИШГА КИРИШДИ

ХАНОЙ, (ТАСС). Америка империалистларининг Вьетнамдаги ҳарбий жиноятларини текширувчи комитети (бу комитет Вьетнам Демократик Республикаси Министрлар Советининг қарорига мувофиқ ташкил этилган эди) асосий йўлни белгилаш ва иш планини тасдиқлаш учун биринчи мажлисини ўтказди.

Мажлисдан кейин комитет баёнот эълон қилди. Баёнотда бундай дейилади: «АҚШ ва унинг гумашталарига қарашли 300 мингдан ортиқ аскар ва ... 500 минг солдати ... бизнинг халқимизни кун сайин қирмоқда; Америкаликлар ... Шимолий Вьетнамга ... мамлакатимизнинг ... бомбардимон қилиб ... тутмоқдалар».

Вьетнам информация агентлиги тарқатган баёнотда айтилишича, АҚШ агрессорлари ана шу жиноий урушда Вьетнам халқига қарши энг шафқатсиз ва энг ваҳшиёна усулларни қўлланмоқдалар.

АҚШ самолётлари Шимолий Вьетнамга ваҳшиёна ҳужум қилиб, граждан аҳолини қирмоқдалар, шаҳар ва қишлоқларни, жамоат биноларини, касалхоналар, мактабларни ва бутда ибодатхоналарни вайрон қилмоқдалар. Улар ёғингарчилик мавсумида миллионларча кишиларнинг ҳаётини хавф остида қолдириш ниятида, ... тўғонлар системасини ҳам бомбардимон қилдилар.

Баёнотда айтиладики, АҚШ империалистларининг Вьетнамдаги ваҳшиёна ҳаракатлари инсоният томонидан қаттиқ қораланган гитлерчи фашистларнинг ҳаракатларини эсга туширади.

Баёнотда қардош социалистик мамлакатлар ва тинчлик ҳамда адолатни қадрлайдиган мамлакатлар, халқаро демократик ташкилотлар ва бутун дунё арбоблари, олимлари, юристлари бу комитетни қўллаб-қувватлайдилар ва ... ўз ҳаракатларини комитет билан мувофиқлаштириб олиб борадилар, АҚШ империалистларининг Вьетнамдаги жиноятларини фош қилишда ва уларнинг Вьетнам халқига қарши агрессив урушини тўхтатишни талаб этадилар, деб умид билдиради.

Баёнот «АҚШ ҳукумати Вьетнам масаласи юзасидан 1954 йилда Женевада тузилган битимларни ҳалол бажарсин. Вьетнамдаги ҳарбий ҳаракатни тўхтатсин. АҚШ ва шерикларининг ҳамма қўшинларини Жанубий Вьетнамдан олиб чиқиб кетсин ҳамда Вьетнам халқига ўз ички ишларини ўзи ҳал этишига имконият яратиб берилсин, деб талаб қилади.

ЖАНУБИЙ КОРЕЯДА СЕЛ

НЬЮ-ЙОРК, 25 июль, (ТАСС). Жанубий Кореяда 10 кундан буён сел ёғмоқда. Бунинг натижасида 40 дан ортиқ киши ўлди, 34 киши ярадор бўлди, 15 киши бедарак йўқолди. Жанубий Корея аҳолисидан 40 мингга яқин киши бошпанасиз қолди. Юнайтед пресс интернейшнл агентлигининг мухбири расмий хабарларга таяниб шу тўғрида Сеулдан хабар қилди.

АҲМАД ШАВҚИЙНИНГ НОРОЗИЛИГИ

Аҳмад Шавқий ўн беш ёшда. У ҳали мактабда ўқийди. Жонажон Қоҳирасини, Нил дарёсини ва эҳромларни яхши кўради.

У йиғилишларга жуда кам боради. Ота-оналари Аҳмад ҳали ёш деб ҳисоблашади. Мактабда ўқигани маъқул. Бироқ, яқинда Озғор майдонида ўтказилган митингга Шавқийни ҳам қўйиб юборишди.

Аҳмад бу ерда кўпгина мактабдошлари, турли касбдаги юзлаб кишиларни кўрди. Улар таниқли жамоатчилик вакиллари, ёзувчилар, дипломатлар, журналистлар билан ёнма-ён ўтиришарди. Шу куни Тинчлик тарафдорлари миллий кенгашининг йиғилиши ўтказилаётган Савдо палатасининг улкан залига хоҳлаганларнинг ҳаммаси ҳам сиғмади. Қоҳираликлар бу ерга Американинг Вьетнамдаги агрессиясига қарши, Қўшма Штатларнинг бошқа мамлакатлар ички ишларига ҳам империалистик аралашувларига қарши кескин норозилик билдириш учун келишган эди. Минбарга бирин-кетин нотиқлар чиқиб туришарди. Ҳозир бўлганлар Жанубий Вьетнам Миллий озодлик фронтининг делегати ва Вьетнам Демократик Республикасининг вакилини қизғин қарсаклар билан кутиб олдилар.

Олдин Аҳмад ҳаммасини тинглаб ўтирди. Сўнг бир нималарни ёзишга киришди. Танаффусда, нотиқлар алмашаётган пайтда у ўрнидан турди-да, кутилмаганда гапириб қолди. Зал жим бўлди.

— Ҳозир, биз бу ерда ўтирар эканмиз, Вьетнамда бомбалар портлаяпти, одамлар ўляпти. У ерда уруш кетяпти. Бу урушни бошлаш учун Жонсонга ким ҳуқуқ берди?! У ва унинг ёрдамчилари қачонгача жазоланмасдан юришаверади!

Унинг бу сўзлари гулдурос қарсаклар билан аралашиб кетди. Залда хитоблар янграй бошлади:

— Вьетнамдан қўлингни торт! Американиклар, Вьетнамдан туёғингни шиқиллатиб қол! Аҳмад муштларини юқори кўтарган ҳолда ғазабдан тўлқинланаётган зал фонида мағрур турарди.

Сўнг бошқа нотиқларга сўз берилди. Тинчлик тарафдорлари миллий кенгашининг раиси Холид Моҳиддин ғазаб аралаш нутқ сўзлади. Резолюция қабул қилинаётганда Аҳмад Шавқий кузатувчилар сифатида ўтирмади. У бошқалар қатори таклиф қилинган ҳужжатларни маъқуллади ва ўз ўртоқларининг, тинчлик тарафдорларининг Вьетнамдаги урушни тезлик билан тўхтатиш, Женева битимларини бажара бориб, у ердан Америка қўшинларини олиб чиқиб кетиш, халқаро қоидалар ва конунларга қатъий амал қилиш тўғрисидаги талабларини қизғин қўллаб-қувватлади.

А. ЕГОРИН,
(АПН мухбири).

ЖАҲОНДА ЭНГ ТЕЖАМЛИ

ТЕҲРОН, 25 июль. (ТАСС). Металлургия заводини барпо этувчи ташкилот раҳбари инженер Шайбоний Эрон марказий банкининг ҳар ойда ўтказиладиган сессиясида нутқ сўзлаб, бундай деди. Эронда Совет Иттифоқининг ёрдами билан қуриладиган металлургия заводи жаҳонда шу хилдаги корхоналарнинг энг тежамлиси бўлади. У айтдики, 108 металлургия корхонасига доир маълумотларни ва иншоот қимматини таққослаб ўрганиш натижасида шундай хулоса чиқарилди.

Капитал мамлакатларида

БОШПАНА БЎЛМАГАЧ...

Трастевер — Римнинг қадимий районларидан бири. Тор, квадрат шаклидаги тошлар тўшалган кўчалар. Кўча бурчаклари ва тор кўчалар, дўкончалар, кичик тратторийлар ва ҳашаматли ресторанлар. Бутун кун бўйи чет эллик туристлар Трастевер кўчалари ва тор кўчаларига — Римнинг бунингсиз ҳам гавжум районига қўшимча шовқин қўшиб юришади. Трастеверда тротуарлар йўқ. Уйдан чиқиш биланоқ биттагина машина эплаб ўтадиган кўчага рўбарў бўласиз. Бошингизни осмонга кўтаришингиз билан кичиккина фазони, кўпинча ипларга осилган кирларни кўрасиз...

Трастеверда Бруно Буоцци майдони деган жой ҳам бор. Бруно Буоцци Умумиталия меҳнат конфедерациясининг раҳбарларидан бири, қаршилик кўрсатиш ҳаракатининг актив жангчиларидан бири бўлган. 1944 йили уни гитлерчилар ушлаб олиб, отиб ташлашган. Римликлар ана шу жасур ватанпарвар хотирасига Трастевер районларидан бирини Бруно Буоцци майдони деб атаган эдилар. Ҳақиқатан ҳам илгари бу майдон ям-яшил ўтлар ва дарахтлар билан безаниб турарди. Сўнгра у ахлатлар ташланадиган жойга айланган эди. Кунлардан бирида ахлатлар ўрнида бир кечадаёқ кулбалар қад кўтарди. Етиб келган полициячилар бошини чайқашдан бошқа иш қилишолмади. Фанерлар ва темир листларидан ясалган уйларнинг томи бостириб қўйилган эди. Қонун бўйича эса томи ёпилдими, қонунга хилоф равишда қурилган уй-жойларни маъмурлар ҳам бузиб ташлай олмайди. Бу кулбаларда ишчилар, оддий римлик меҳнаткашларнинг оилалари жойлашди. Ундайлар Италия ерида озмунча эмас. Масалан, Эдда Мартелли оиласини олиб кўрайлик.

— Биз бу уйни,—дейди у якка-ю, ягона деразаси ва йиқилай деб турган эшиги бўлган кичиккина саройчани кўрсатиб, — бундан ўн беш йил муқаддам курганмиз. Полиция кўриб қолмасин деб кечаси қўрқа-писа ишлаганмиз. Унгача нима бўларди дейсиз? Бир хонани ижарага олган эдик. Бахтимизга қарши эрим касал бўлиб, узоқ вақтгача ишлай олмади. Кўчада яшашга мажбур бўлдик. Тағин бир неча ой болаларимиз билан танишларимизникида турдик. Яхши одамлар ҳам бор экан. Кейинчалик қўшниларимизнинг ёрдами билан мана шу уйни қуриб олдик.

Пьетро Машиоли билан унинг хотини Россананинг тўрт боласи бор. Агар ҳар хил эски-тускидан ямаб қурилган мана шу кулбани хона деб аташ мумкин бўладиган бўлса 6 киши биттагина хонада турибди.

— Қишда, — дейишади улар, — совуқдан қалтираб чиқамиз, ёзда эса чидаб бўлмайдиган иссиқлик ва димдан кўчада юрамиз.

Фанер шаҳарча барпо этилган мана шу кичиккина ер кимники? Узоқ вақтгача буни ҳеч ким билмади. Бироқ кунлардан бирида (деярли яқинда) участканинг эгаси топилди. Федеричи деган ёши тўхталган, семизгина киши саройларни бир неча марта айланиб чиқди-да, сигаретини жаҳл билан эзаркан, қум устида ётган итни тепди. Сўнгра у фанер шаҳарчанинг хонадонларини йиғиб, шундай деди: «Шунақа, жаноблар, бу менинг ерим. Эски-тускиларингизни йиғиштириб, тезроқ жўнаб қолишларингиз керак. Агар ўз ихтиёрларингиз билан жўнамасанглар полиция чақираман. Мен бу ерни битта корхона эгасига сотганман. У яхши уйлар қуриш ниятида юрибди».

— Биз қаерга боришимиз керак? — сўрашди Федеричидан.

— Бу менинг ишим эмас, — ғўдайганча жавоб берди у. — Арзон уйлар қуриш бўйича жамиятга мурожаат қилинглар, балки у ерда сизларга раҳм қилишар.

Римдаги мактаблардан бирининг ўқитувчиси, ертўлада яшаётган Грегорио Баттаретти «фанер шаҳарчасининг хонадонлари арзон уйлар қуриш бўйича жамият ёрдамига ишонишлари мумкинми?» деган саволимга қўлини силкитиб жавоб берди.

— Биласизми, — деди у, — мана 8 йилдан бери хотиним ва икки болам билан мана шу нам ертўлада, яшаш учун мутлақо лойиқ бўлмаган хонада турибмиз. Болалар қуёш нурини кўришмайди. Шунинг учун ҳам доимо касал. Бир неча марта мен арзон уйларда квартира олишга ҳаракат қилиб кўрдим. Қаёқда дейсиз! Корхона эгалари ҳашаматли уй-жойлар қуришни афзал кўришади. Улар эса бизнинг чўнтагимизга тўғри келмайди.

Фанер шаҳарчанинг аҳолисига шу йил 25 октябрдан кечикмай Бруно Буоцци майдонидан чиқиб кетишга муҳлат берилган. 130 оила бошпанасиз қолиши керак. Ҳақиқатда улар қаердан ҳам ўзлари учун янги кулба топади.

А. БЕЛОБРОВ,
(АПН — Радио).

Рим, июль.

ФАШИСТ БЕЗОРИЛАР БЕБОШЛИГИ

БУЭНОС-АЙРЕС, 25 июль, (ТАСС). Фашистлар шайкаси Буэнос-Айрес университети юридик факультетининг бир тўда студентларини ўққа тутди ва улардан бирини қаттиқ ярадор қилди. Ҳужум қилганлар университетдаги синдикалистлар ҳаракатининг аъзоларидир. Фашист безорилар ҳужум қилиш олдидан сўл студентлар ташкилотларидан бирининг биносига ўт қўйдилар.

Қуролли шайкалар бу билан шу ҳафта ичида демократик ташкилотларга иккинчи марта ҳужум қилдилар. Қуролли шайка 18 июлда газета сотувчилар касаба союзи биносига ҳужум қилди ва ўзини «касаба союз ташкилотининг янги раҳбарлиги» деб эълон қилди.

ИНДОНЕЗИЯНИНГ ЯНГИ ҲУКУМАТИ

ЛОНДОН, 25 июль. (ТАСС). Рейтер агентлигининг мухбири Жакарта радиоси хабарига асосланиб, бугун Жакартадан қуйидаги хабарни берди: Индонезия президенти Сукарно генерал-лейтенант Сухарто янги Индонезия ҳукумати Президиумининг бошлиғи қилиб тайинланганлигини бугун эълон қилди. Президиумга мудофаа ва хавфсизлик масалалари билан шуғулланувчи генерал-лейтенант Сухарто, сиёсий масалалар билан шуғулланувчи Адам Малик, ижтимоий фаровонлик масалалари билан шуғулланувчи Идҳам Холид, молия ва экономика масалалари билан шуғулланувчи Хаменгку Бувоно ва саноат масалалари билан шуғулланувчи Сануси Харжадинатлар кирди. Ҳукуматнинг янги составида 27 министр бор. Уларнинг баъзилари ўриндошлик юзасидан икки лавозимни эгаллашган. Министрлар орасида ҳарбийлардан 12 киши бор.

Ҳарбий программаларни муҳокама қилмоқдалар

ПАРИЖ, 25 июль. (ТАСС). Бугун эрталаб бу ерда Шимолий-Атлантик блокка аъзо бўлган мамлакатлар мудофаа министрларининг кенгаши очилди. Кенгашнинг кун тартибига мувофиқ, «Атлантик» давлатининг яқин беш йилга мўлжалланган ҳарбий программалари, шунингдек НАТОнинг ҳарбий стратегияси муҳокама қилинади. Министрларнинг мунозараларида Франциянинг блокдаги бирлашган ҳарбий органлардан чиқиб кетиши оқибатлари катта ўрин тутса керак, деб ўйлайдилар.

БИРИНЧИ ФИНАЛИСТ АНИҚЛАНДИ

Чорак финалдаги СССР — Венгрия учрашувининг иккинчи ярмида футбол ишқибозлари ҳар дақиқа соатга қараб, ҳаяжонга тушган бўлсалар, ярим финалдаги СССР — ГФР мусобақасида ҳам телевизор экранига қарашдан кўра кўпроқ соат стрелкасига термулиб, ўзларини қўярга жой тополмай, тунни бедор ўтказдилар. Ишқибозларнинг ҳаяжонини қоғозга тушириш нақадар қийин бўлса ҳам, битта нарса равшан. Агар улар биринчисида соат стрелкасининг космик тезликда айланишини, арбитр хуштагининг ёқимли садосини сабрсизлик билан кутган бўлсалар, иккинчи учрашувда стрелканинг иложи бўлса тўхтаб туришини, қулоқ-чеккангга биров ургандa, калланг ғувиллаб, кўз тинганини эслатувчи судья ишорасининг мумкин қадар орқага сурилишини истар эдилар.

Ахир, радиокомментатор Николай Озеров ҳар сафар, иккинчи таймнинг 10-минути, 31-минути, 40-минути... ўтиб боряпти, деб такрорлаганда худди бадандан электр токи юргандай бўларди, киши. Шунинг учун ҳам Валерий Паркуян ўзининг чемпионатдаги 4-тўпини урганда бир дақиқа қувончга тўлган юрак кишини яна қаттиқ ҳаяжонлантириб, беихтиёр соатга қарашга мажбур қиларди. Начора: ўйин тамом бўлишига уч минут, сезяпсизми уч минут... Ҳисоб рақиблар фойдасига 2:1.

СССР терма командасининг ГФР командаси билан ярим финалда учрашуви чорак финал ўйинлари тугаши биланоқ маълум бўлган эди. Немислар иккинчи группада энг олдинги ўринни эгаллаб, тўплар нисбати бўйича 7:1 ҳисобида чорак финалга чиқдилар. Уругвай командасининг чемпионат ўйинларидан чиқиб кетишининг «айбдори» бўлибгина қолмай, ўз ҳисобларидаги тўплар нисбатини 11:1 қилишга эришдилар. Сандерленддаги оғир курашда кўп куч сарфлаб, ҳориган ҳолда Ливерпулга келган СССР командаси бир кун дам олар-олмас ана шундай тажрибали ва кучли рақиб билан учрашиши керак эди.

Бизнинг терма команда худди Венгрия билан бўлган учрашувдаги составда майдонга тушади. Ўйин биринчи минутданоқ шиддатли тус олади. Ҳар иккала команда ўйинчилари эҳтиётлик билан ўйнайдилар. Асаблари анча бузилган ҳолда кўполликка ҳам йўл қўядилар. Ўйиннинг олтинчи минутида Йожеф Сабо оёғидан қаттиқ шикастланади. Лекин у майдонни ташлаб кетмайди. Бор кучи билан ўйнолмаса ҳам, бир оз орқага тисланиб, сафдошларига имкони борича ёрдам беришга ҳаракат қилади. Англия телевидениеси энг қийин тўпларни ушлаб қолган дақиқаларини такрор-такрор кўрсатаётган. «Жаҳон футболининг дарвозабони» деб ном олган Яшин бу сафар ҳам ишқибозларни ҳайратда қолдирди. Юксак маҳоратини бир неча марта намойиш қилди. Лекин ўйиннинг қирқ учинчи минутида шундай «сеҳргар» дарвозабон ҳам, команданинг юраги Шестернев ҳам ожиз бўлиб қолдилар. ГФР командасининг чап қанот ҳимоячиси Шнеллингер тўпни Численкодан кўполлик билан тортиб олиб, Халлерга оширади. У эса ҳисобни очиб, футболчиларимизни ўйинни марказдан бошлашга мажбур қилади. 0:1 ҳисоби ёқимсиз бўлса ҳам, унчалик хавфли эмас. Ахир, ўйинда кимдир олдин бир тўп уриши керак-да.

Масаланинг нозик томони орадан 1 минут ўтар-ўтмас юз берган, ўйиннинг тақдирини, асосан, ҳал қилган хунук бир эпизодда. Ўтказиб юборилган тўпга жавоб қайтариш, ҳақиқий мардлик кўрсатиш учун бор кучни тўплаш ўрнига ўз асабини идора қилолмай, иродасизлик кўрсатган бир ўйинчи бутун команданинг юзини шувут қилди. Миллионлаб ишқибозларни ранжитди, қолаверса, СССР спорт шарафига маълум даражада доғ туширди. Тағин ким денг? Италия ва Венгрия командалари дарвозаларига тўп киритиб, Совет Иттифоқи командасининг чорак ва ярим финалга кўтарилишида катта ҳисса қўшган Игорь Численко! Ҳа, чет эл футбол обзорчилари венгер Альберт, португалиялик Эйсебио, инглиз Р. Чарлтон билан бир қаторда жаҳондаги энг кучли ҳужумчи деб ҳисоблаган Численко италиялик арбитр Ло-Беллонинг буйруғига биноан, ўз сафдошларини сон жиҳатдан битта камайтириб, майдондан чиқиб кетди.

Танаффусдан кейин немислар сон жиҳатдан устунликка эга бўлган ҳолда ўйнаб, эркин ҳаракат қила бошладилар. Иккинчи таймнинг ўрталарида Беккенбауэр ҳисобни 2:0 қилишга эришади. Бизнинг футболчиларимиз қанчалик ҳаракат қилмасинлар бир ўйинчининг йўқлиги ўз таъсирини кўрсатди. СССР терма командаси 1:2 ҳисобида енгилди.

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, ўйинчиларни майдондан чиқариб юборишда бу галги чемпионат рекорд қўйди. Чорак финал ўйинларида уругвайликлардан икки ўйинчининг, Аргентина командаси капитани Раттеннинг майдондан чиқариб юборилиши (Бу, «Уэмбли» стадиони тарихида биринчи марта ўйинчининг майдондан чиқариб юборилиши) ҳодисаларида арбитрлар йўл қўйган айрим ноҳақликларни Жаҳон футбол федерацияси раҳбарларининг йиғилишида муҳокама қилиниши бечиз эмас. Лекин шундай бўлса ҳам, бу билан командалар мавқеи ўзгармайди, бой берилган очко қайтарилмайди.

Шундай қилиб, биринчи финалист аниқланди. ГФР командасининг чемпионлик «тожи»ни кийиш йўлидаги рақиби тунда сиз телевизор экранида кўрган Англия — Португалия учрашувида ғолиб чиққан командадир. Енгилган команда эса эртага «Уэмбли» стадионида бронза медали учун ўтказиладиган учрашувда СССР терма командасининг рақиби бўлади.

А. МАЪЗУМОВ.

Футбол оламида

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРОДА ОҒИР МУСИБАТ

Пеленинг ўйинда жароҳатланганлигини Рио-де-Жанейрода бир ишқибоз эшитиб, юраги ёрилиб ўлиб қолди. Бразилия — Португалия учрашуви тамом бўлгандан сўнг, полиция бир неча киши ўз жонига қасд қилганлиги ҳақида маълумотларни рўйхатга олди: Бир қизиққон ишқибоз ўзини уч марта автомашина тагига ташламоқчи бўлган. Минглаб кишилар ухлай олмай, тунда шаҳар кўчаларида тентираб юрдилар. Эрталаб Муниципал театр пештоқида улкан шиор пайдо бўлди: «Тренер Феола ва терма командани тузишда қатнашган унинг ҳамкасбларини сабрсизлик билан кутмоқдамиз».

ПАРЛАМЕНТ ФУТБОЛ ҲАҚИДА БОШ ҚОТИРМОҚДА

Италия терма командаси жаҳон чемпионатида мағлубиятга учрагандан сўнг палата депутатлари номига ҳар хил сиёсий партияларнинг вакилларидан тўрт хил таклиф тушди. Хат авторлари, Италия футболчиларининг руҳини кўтаришни, терма командани маблағлар билан таъминлаб туришни назорат остига олишни талаб қилмоқдалар. «Рома» футбол клубининг президенти, депутат Франко Евангелисти Италиядаги барча футбол клубларининг президентлари иштирокида йиғилиш ўтказиб, бу муаммони ҳал қилишини айтди.

ПЕЛЕГА НИМА БЎЛДИ?

Маълумки, Пеле Португалия командаси билан учрашувда жароҳатланиб, бутун ўйин давомида оқсоқланиб юрди. Танаффус вақтида у команда доктори Гослингдан укол қилишни ёлвориб сўради. Гослинг унинг бу илтимосини рад қилди ва кейин шундай деди: «Агар укол қилинганда Пеле оғриқни сезмай, мусобақанинг иккинчи ярмида бор кучини ишга солиб ўйнаши мумкин эди. Лекин жароҳатнинг ёмон оқибати бутун умр ўз таъсирини кўрсатарди. Шунинг учун, Пеле, бутун масъулиятни ўз устимга оламан, деса ҳам мен кўнмадим».

Докторнинг айтишича, «футбол қироли» яқин ўртада майдонга чиқа олмайди. У узоқ давр касалхонада ётиб даволаниши керак. Ўша учрашувдан кейин Бразилия командасининг иккинчи марказий ҳужумчиси Силва ҳам қовурғаси синганлиги гумон қилиниб, касалхонага юборилди. Бир қанча бошқа ўйинчилар, жумладан чап қанот ҳужумчи С. Парана ҳам жароҳатланган.

(АПН).

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

ОБ-ҲАВО

Бугун кундузи Ўзбекистоннинг ҳамма районларида булут кам бўлиб, айрим районларда эса ҳаво ўзгариб туради. Ёғингарчилик бўлмайди. Шимоли-шарқ томондан 5-10 метр тезликда шамол эсиб туради. 32-37, жануб томонда 40 даража иссиқ бўлади.

Тошкентда ҳаво булутли бўлса ҳам ёғингарчилик бўлмайди. 33-35 даража иссиқ бўлади.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

7.55 — Озодалик — саломатлик гарови (рус.). 8.25 — Концерт. 9.30 Симфоник рақслар. 10.30 — Концерт. 11.10 — Радио эшитувчиларнинг хатлари асосида. 11.25 — Фарғона квартети. 12.15 — Ўрта Осиё халқларининг қўшиқлари. 13.30 — Концерт. 16.15 — Республикада биринчи. 17.00 — «Ёшлик» радиостанцияси. 18.10— Чет эл эстрада оркестри. 18.30 — Концерт. 19.20 — Қозоқ куйлари. 20.00 — Пахта териш машиналари тахт қилиб қўйилсин (рус.). 20.10 — Концерт (М. Ю. Лермонтов хотирасига бағишланади). 20.45 — Резервлар ишга солинмоқда. 21.20 — Концерт (қишлоқ хўжалик ходимлари учун). 22.00 — Коммунистик ахлоқ ва тарбия. 22.15 — Хоразм достонларидан парчалар. 22.40 —Поэзия кечаси. 23.20 — Қишлоқ оқшомлари.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — Телевизион янгиликлар, 18.20 — Мактаб ўқувчиси кундалиги, 18.40 — Октябрда туғилган театр (телефильм).

20.30 — Эртаги кун программаси.

Ўзбек тилида: 20.35 — Телевизион янгиликлар. 20.50 — Дўстлар маслаҳати (қишлоқ хўжалик ходимлари учун). 21.10 — Социалистик Бухарест (телефильм). 21.25 — Ёрқин ҳаёт тележурнали.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 19.00 — Адабий викторина (мактаб ўқувчилари учун). 19.30 — Тошкент янгиликлари, 19.45 — Магистраль (ҳужжатли фильм).

Рус тилида: 20.35 — Олтмишдан сўнг (ҳужжатли фильм). 20.55— Композитор Ференц Лист, 21.55— Тошкент янгиликлари, 22.05 — Ақллилик балоси фильм-спектаклнинг 2-серияси.

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 27/VII да Қари қиз, 28/VII да Ишқнинг билан.

РУС ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ РЕСПУБЛИКА ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ

нутқ маданияти ва техника воситалари кафедрасининг вакант мудири (доцент) вазифасида ишлаш учун

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Конкурс муддати — 15/VIII гача.

Ҳужжатларни тақдим қилиш учун адрес: Тошкент шаҳар-110, Литературная кўчаси, 4-уй, илмий бўлим.

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг АПТЕКАЛАР БОШ БОШҚАРМАСИГА

ўзбекча ва русча малакали машинисткалар

КЕРАК

Тошкент шаҳар, Педагогическая кўчаси, 28-уйда кадрлар бўлимига учрашилсин.

ЎРТА ОСИЁ ТЕМИР ЙЎЛИНИНГ ХИМИЯ-ТЕХНИКА ЛАБОРАТОРИЯСИГА

инженерлар ва старший инженерлар: физик-оптиклар (спектроскопистлар), химик-полимерчилар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Куйбишев шоссе, 13-уй (5, 7, 12, 26, 55 автобуснинг «Тепловоз депоси» остановкаси).

БАШНЯ КРАНЛАРИ 2-МЕХАНИЗАЦИЯ БОШҚАРМАСИГА

башня кранлари машинистлари, монтажчи-слесарлар, ускуналарни ремонт қилувчи слесарлар, автотранспорт ремонт қилувчи слесарлар, дизель кранларига автокранчилар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Сапёрная кўчаси, 10-уй.

«НИИСТРОМПРОЕКТ» ИНСТИТУТИГА

инженерлар ва техниклар: қурувчилар, архитекторлар, силикатчилар, механиклар, сметачилар, иситиш ва вентиляция, водопровод ва канализация, реле ҳимояси, электр таъминоти ва теплотехника, алоқа ва автоматика, сигнализация, централизация ва блокировка бўйича (смета тузиш ва иқтисодий жиҳатдан асослаш бўлимида, электротехника ва автоматика бўлимида бош мутахассислар вазифасига), топограф (қидирув ишига), русча машинисткалар (ишбайга)

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Пушкин кўчаси, 66-уй, кадрлар бўлими (1, 2, 4, 41-автобус, 3, 4, 5-троллейбуснинг «Ассакинская» остановкаси).

Бизнинг адрес ва телефонлар — СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323. Масъул секретарь — В34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — В37263. Партия турмуши — В33469, В37221. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш, халқаро ҳаёт — В31216. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В34786. Совет қурилиши — В33258. Қишлоқ хўжалиги — В37604. Адабиёт ва санъат — В32036. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий ахборот — В32347. Оммавий ишлар ва хатлар — В39005, В33553. Иллюстрация — В34524. Стенографистка — В37343. Корректура — В37162. Эълонлар — В38142. Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258.

№ 168. ИНДЕКС 64543. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Р. 06605.